

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

JUHIS
ASENDUS- JA JÄRELHOOLDUSTEENUSE
KORRALDAMISEKS

2020

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Mõisted ja lühendid	5
1. ASENDUSHOOLDUSTEENUS	6
1.1 Pikaajaline ja ajutine asendushooldusteenus.....	6
1.1.1. Pikaajaline ööpäevaringne asendushooldusteenus.....	6
1.1.2. Lühiajaline asendushooldusteenus.....	7
1.2 Asendushooldusteenuse erinevad vormid	9
1.2.1 Asendushooldusteenuse osutamine hooldusperes.....	9
1.2.1.1 Hoolduspereks saamine	9
1.2.1.2 Tugi hooldusperedele.....	11
1.2.2 Asendushooldusteenuse osutamine pere- ja asenduskodus.....	12
1.2.2.1 Pere- ja asenduskodu töötajate täienduskoolitus.....	13
1.2.2.2 Tugiteenused pere- ja asenduskodude töötajatele.....	13
1.3 Asendushooldusteenusele suunamine	14
1.3.1 Lepingud	16
1.4 Osapoolte rollid asendushooldusteenuse korraldamisel.....	17
2. JÄRELHOOLDUSTEENUS.....	20
2.1 Tugiisikuteenus asendushoolduselt elluastujatele	21
2.1.1 Tugiisikuteenus ESF-i vahendite toel.....	21
3. ASENDUS- JA JÄRELHOOLDUSTEENUSE RAHASTAMINE	23
3.1 Lapse isiklike kulude katmine.....	23
3.2 Vanema nõusolekul asendushooldusteenusel viibiva lapse kulude katmine.....	24
3.3 Lapse enda sissetulekute kasutamine	24
3.4 Hoolduspere vanema toetamine	25
3.5 Riigi poolt KOV-i eelarvesse eraldatavad vahendid asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks, korraldamiseks ja hooldusperede toetamiseks	26
3.5.1 Toetusfondi vahendite arvestamine.....	26
3.5.2 Toetusfondi vahendite kasutamine KOV-de poolt.....	28
3.5.2.1 Näiteid toetusfondi kasutamisest	28
Lisad	30
Lisa 1	30
Lisa 2	31
Lisa 3	32
Lisa 4	36
Lisa 5	40
Lisa 6	43

Sissejuhatus

Lapse arengu ja kasvu loomulikuks keskkonnaks on perekond. Kui lapsel ei ole võimalik kasvada oma sünniperes, on oluline, et ta saaks elada mõnes teises, just talle sobivas peres. **Last asendushooldusele paigutades tuleb alati eelistada perepõhist asendushoolduse vormi.** Asutusepõhise hoolduse võib valida vaid erandjuhul, kui see on konkreetse lapse parimates huvides, kui see on tema jaoks sobivaim hooldusvorm. Asutuspõhisele hooldusele paigutatud laste puhul on oluline järjepidevalt üle vaadata, kas antud vorm on lapsele endiselt parim või tuleb **olukorda uuesti hinnata ning leida lapsele sobivam lahendus.**

Vanemliku hooleta jäänud lapse puhul on oluline leida talle võimalikult kiiresti uus kodu, kus on turvaline kasvukeskkond, hoolivad ja püsivad suhted. Esmalt tuleb põhjalikult kaaluda, kas lapse lähivõrgustikus on inimesi, kas tahaksid ja suudaksid pakkuda lapsele vajalikku hoolt ja tuge. Kui selgub, et lähivõrgustikus ei ole lapsele sobivaid hooldajaid, tuleb lapse huvidest ja vajadustest lähtuvalt kaaluda alternatiivseid perepõhise hoolduse võimalusi. Asendushooldusele paigutamisel vajab nii laps kui kogu pere ettevalmistust, aega ja tuge. **Lapse elama asumine teise perre ei tohi toimuda kiirustades, lapsel ja perel peab olema võimalus üksteisega kohaneda ja luua turvalised suhted.**

Iga lapse jaoks on oluline tema identiteet, tema juured ja lugu. Asendushooldust vajava lapse puhul tuleb võimalusel vältida lapse seniste hariduslike, kultuuriliste ja sotsiaalsete sidemete katkemist ning soodustada lapse suhteid oma sünniperekonna ja teiste lähedaste inimestega. Õdesidvendasid ei tohi asendushooldusele paigutamisel lahutada, v.a juhul, kui see on vajalik lapse huvidest lähtuvalt (oht lapse kuritarvitamiseks vms). Kui õed-vennad on siiski eraldi elama paigutatud, tuleb neil võimaldada kontakti säilitamine (loomulikult arvestades lapse parimaid huve ja tema enda soove).

Asendushoolduse erinevateks vormideks on lapsendamine, eestkoste ning asendushooldusteenus (hoolduspere, perekodu, asenduskoju), nende vormide kokkuvõtlik võrdlus on lisas 1. Statistika asendushooldusel viibinud laste kohta aastatel 2016-2019 on lisas 2.

Lapsendamist reguleerib perekonnaseadus. Lapsendamine on õiguslik toiming, mis loob lapsendaja ja lapsendatu vahele samad õigused ja kohustused, mis tekivad bioloogilise lapse sünnil. Lapsendada saab ainult alaealist last, kelle vanem(ad) on andnud lapsendamiseks nõusoleku, on surnud või kellelt on hooldusõigus täielikult ära võetud. Lapsendamise otsustab kohus lapsendaja avalduse alusel, lapsendamise ettevalmistusega seotud toiminguid korraldab sotsiaalkindlustusamet. Lapsendamise protsessi on pikemalt kirjeldatud SKA kodulehel (<https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-ja-pere/lapsendamine>).

Eestkoste seadmist ja korraldamist reguleerib samuti perekonnaseadus. Eestkostja on lapse seaduslik esindaja ning tal on õigus ja kohustus hoolitseda eestkostetava lapse ja vara eest oma ülesannete piires. Eestkoste seadmise otsustab kohus omal algatusel, KOV-i või huvitatud isiku avalduse alusel. Järelevalvet eestkostja tegevuse üle teostab kohus. Eestkostjaks on sageli lapse sugulased või lähedased (nt vanavanemad, tädid-onud), kuid selleks võib olla ka inimene või pere, kes ei ole lapsega sugulussuhtes. Eestkostel viibivad lapsed on haavatav sihtrühm ning eestkostja sobivuse hindamisel tuleb KOV-l vajadusel planeerida juhtumitöö jätkumine ka peale eestkoste määramist. Kuigi järelevalvet teostab kohus, on oluline, et **KOV-del oleks ülevaade eestkostel viibivate laste**

olukorrast ka peale eestkoste seadmist ning iga KOV peaks olema veendunud, et eestkostja perekonnas elavate laste huvid on parimal moel kaitstud.

Asendushooldusteenust reguleerib sotsiaalhoolekande seadus. Teenust osutatakse hooldusperes, perekodus või asenduskodus. Asendushooldusteenusele paigutamise otsuse teeb KOV, kes jääb ka lapse asendushooldusteenusel viibimise ajaks lapse seaduslikuks esindajaks, asendushooldusteenust korraldab ja rahastab samuti KOV. Asendushooldusteenuse osutamiseks pere- ja asenduskodus peab olema tegevusluba. Hooldusperedeks saada soovijaid hindavad ja valmistavad ette SKA lastekaitse osakonna asendushoolduse talituse spetsialistid.

Käesolev juhispõhine on koostatud eelkõige KOV-dele selgituseks ja toeks asendushooldusteenuse korraldamisel. Juhispõhine ei käsitle probleeme ja põhjusi, mis on seotud vanemliku hooleta jäänud laste perest eraldamise ning selle ennetamisega. Samuti ei korrata juhispõhises üle **lastekaitse seaduses sätestatud lapse kohtlemise ja abistamise üldpõhimõtteid, millest tuleb loomulikult juhispõhine ka asendushooldusele paigutamisel ning asendushooldusel viibivate laste abistamisel.**

Juhispõhises toodud selgitused põhinevad õigusaktidel, SHS-i seletuskirjal, sotsiaalministeeriumi ja sotsiaalkindlustusameti spetsialistide seisukohtadel ning koostööpartnerite kogemustel.

Mõisted ja lühendid

Juhises kasutatakse mõisteid ja lühendeid järgmises tähenduses.

Sünnipere – lapse bioloogiline pere ehk pere, kuhu laps on sündinud.

Asendushooldus – sünniperest eraldatud lapse eest hoolitsemine väljaspool tema bioloogilist perekonda kas lühi- või pikaajaliselt. Asendushooldus võib olla asutusepõhine (asenduskodu, perekodu) või perepõhine (hoolduspere ja perekonnas hooldamine, eestkoste, lapsendamine).

Perepõhine asendushooldus – lapse lühi- või pikaajaline hooldus talle sobivas perekonnas, kellel on vastav ettevalmistus. Perepõhise asendushoolduse vormid on hoolduspere, perekonnas hooldamine, eestkoste määramine ja lapsendamine.

Perekonnas hooldaja – pere, kes kasvatab teistest vanematest sündinud last oma perekonnas lepingu alusel, mis on sõlmitud lapse seaduslikuks esindajaks oleva kohaliku omavalitsusega enne 1.01.2018.

Asendushooldusteenus – kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav ja rahastatav sotsiaalteenus, mida osutatakse hooldusperes, perekodus või asenduskodus.

Hoolduspere vanem, perevanem ja kasvataja – SHS-s sätestatud nõuetele vastav asendushooldusteenust vahetult osutav isik (last vahetult kasvatav isik).

Turvakoduteenus – kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on tagada ajutine eluase, turvaline keskkond ja esmane abi lapsele, kes vajab abi tema hooldamises esinevate puuduste tõttu, mis ohustavad tema elu, tervist või arengut, turvakoduteenus ei kuulu asendushooldusteenuste hulka ning seda ei rahastata toetusfondi vahenditest.

KOV – asendushooldusteenust vajava lapse eestkostjaks määratud või eeskostja ülesandeid täitev rahvastikuregistri järgne kohalik omavalitsus.

SKA – sotsiaalkindlustusamet.

SKA spetsialist – sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakonna asendushooldusega (lapsendaja- ja hooldusperede hindamisega) tegelev spetsialist.

Lapse seaduslik esindaja – hooldusõiguslik vanem või kohtu poolt määratud eestkostja, nende puudumise korral eestkostja ülesandeid täitev valla- või linnavalitsus.

STAR – sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister, mille kasutamist reguleerib SHS ja [sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus](#).

SHS – [sotsiaalhoolekande seadus](#)

PKS – [perekonnaseadus](#)

LasteKS – [lastekaitse seadus](#)

PHS – [perehüvitiste seadus](#)

PISTS – [puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus](#)

RPKS – [riikliku pensionikindlustuse seadus](#)¹

1. ASENDUSHOOLDUSTEENUS

Asendushooldusteenust osutatakse¹:

- hooldusperes
- perekodus
- asenduskodus

Lapse loomulik kasvu- ja arengukeskkond on perekond ning sellest tuleb lähtuda ka asendushoolduse puhul. Seega **tuleb eelistada perepõhist asendushooldusteenust**, eriti väikelaste puhul. Püsivad ja lähedased emotsionaalsed suhted on lapse varastes arengustaadiumides väga olulised. Loomulikult on perepõhiste lahenduste leidmine oluline igas vanuses lapse jaoks. Laps suunatakse asutusepõhisele teenusele vaid juhul, kui see lähtub lapse huvidest, nt kui lapse spetsiifilistest vajadustest tulenevalt ei ole võimalik talle peresarnast hooldusvormi pakkuda.

Asendushooldusteenust osutatakse²:

- pikaajalise ööpäevaringse teenusena;
- lühiajaliselt lapse hooldusõigusliku vanema või füüsilisest isikust eestkostja nõusolekul katkematult kuni 90 päeva;
- lühiajaliselt lapse hooldusõigusliku vanema või füüsilisest isikust eestkostja nõusolekul periooditi.

1.1 Pikaajaline ja ajutine asendushooldusteenus

1.1.1. Pikaajaline ööpäevaringne asendushooldusteenus

KOV peab tagama pikaajalise ööpäevaringse asendushooldusteenuse lapsele juhul, kui:

- lapse vanem on surnud;
- lapse vanemale on tema piiratud teovõime tõttu määratud eestkostja;
- vanema hooldusõigus lapse suhtes on peatatud, piiratud või täielikult ära võetud;
- laps on vanemast eraldatud.

Asendushooldusteenuse peab KOV tagama kuni lapse 18-aastaseks saamiseni³. Kui laps on enne 18-aastaseks saamist asunud õppima ja jätkab õppimist statsionaarses õppes või tervislikel näidustustel muus õppevormis põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppe tasemeõppes, osutatakse asendushooldusteenust:

- hariduse omandamise (kooli lõpetamise või lõputunnistuse saamine) korral kuni järgmise õppeaasta alguseni, kuid mitte kauem kui järgmise õppeaasta alguseni sel aastal, kui laps sai 19-aastaseks;
- lapse 19-aastaseks saamise korral kuni järgmise õppeaasta alguseni;
- õpingute katkestamiseni, kuid mitte kauem kui lapse 19-aastaseks saamiseni.

Seega lõpeb asendushooldusteenuse osutamine hiljemalt järgmise õppeaasta alguses sel kalendriaastal, mil noor saab 19-aastaseks.

¹ SHS § 45⁵ lg 2

² SHS § 45⁵ lg 3

³ SHS § 45⁹ lg 2

Näide:

- *kui noor õpib gümnaasiumis, saab veebruaris 19-aastaseks ning lõpetab gümnaasiumi sama aasta kevadel, siis saab ta teenusel viibida kuni 31. augustini. Kui noor jätkab katkematult õpinguid järgmisel õppetasele (nt kõrgkoolis või kutseõppe tasemeõppes), liigub noor järelhooldusteenusele;*
- *kui noor saab oktoobrikuus 19-aastaseks, õpib 11. klassis, siis on viimane asendushooldusteenusel viibimise päev järgmise aasta 31. august.*

1.1.2. Lühiajaline asendushooldusteenus

Lühiajaliselt võib ajutiselt või perioodiliselt asendushooldusteenust osutada lapse hooldusõigusliku vanema või füüsilisest isikust eestkostja nõusolekul. See tähendab lapsevanema või eestkostja kirjalikku nõusolekut tema alaealise lapsele sotsiaalteenuse osutamiseks.

Ajutine asendushooldusteenuse osutamine on KOV-le üheks võimaluseks tulla toime keerukate perekondlike olukordadega, kus perest või lapsest tingitud põhjustel **ei ole ajutiselt võimalik sünniperes lapse eest hoolitseda**. Ajutist asendushooldusteenuse osutamist tasub kaaluda juhul, kui võib eeldada, et perele täiendava abi osutamise järel on võimalik lapse perekonda naasmine.

Ajutine teenuse osutamine on lubatud katkematult kuni 90 päeva. Sel perioodil **peab KOV tegelema aktiivselt lapse sünniperega**, pakkudes perele vajalikku tuge ja juhendamist, **et saavutada olukord, kus lapsel on turvaline koju tagasi pöörduda**. Kui selle aja jooksul ei ole vaatamata pakutud abile ja toele perekonna olukord paranenud ja lapse perre tagasi naasmine pole tema huve arvestades võimalik, **tuleb kaaluda lapse perekonnast eraldamist**.

Näide: lähivõrgustikuta üksikema peab minema operatsioonile, millest taastumine võtab eeldatavasti u kaks kuud. KOV hindab ema ja lapse abivajadust, lapse ja lapsevanemaga arutatakse olukord läbi, kas mõlemad on nõus, et laps läheb ajutiselt hooldusperesse. Ema annab sellekohase kirjaliku nõusoleku. Lapsele koostatakse juhtumiplaan, kus fikseeritakse ka lapse arvamus. KOV leiab sobiva hoolduspere, korraldatakse lapse, ema ja hoolduspere kohtumine, olukord arutatakse läbi, lepatakse kokku omavaheline suhtlemine, teenuste rahastamine.

Oluline on selle aja jooksul toetada lapse ja tema ema sidet ja suhtlust. Kohe, kui pärast operatsiooni ema tervis lubab, korraldab KOV koostöös hooldusperega lapse ja ema kohtumised haiglas. Kui ema haiglast koju läheb, osutab KOV talle vajalikke toetavaid teenuseid ning korraldab ja toetab koostöös hooldusperega lapse ja ema suhtlust.

Kui ema tervis on paranenud, toimub koostöös võrgustikuga (ema, laps, hoolduspere, KOV, vajadusel ka arst) olukorra hindamine - kas lapse tagasi koju pöördumine on võimalik (kas ema on suuteline lapse ja enda eest hoolt kandma) ning lepatakse kokku järgnevates tegevustes. Kui ema tervislik seisund lubab, lõpetatakse lühiajaline asendushooldusteenus hooldusperes ja lapse naaseb tagasi koju.

Ajutist asendushooldust võib olla vajalik pakkuda inimkaubanduse ohvritele või seksuaalselt väärkoheldud lastele, kui ajutine keskkonna muutmine on lapse huvidest lähtuvalt olukorra väljaselgitamiseks ja lahenduste leidmisteks vajalik.

Lühiajalisele asendushooldusteenusele paigutamine periooditi on lubatav vaid lapse ja vanema (või lapse ja eestkostja) suhte säilimise korral, **lahusolek perest peaks seejuures olema võimalikult minimaalne.**

Näide: lähivõrgustikuta puudega lapse vanemad on nädala sees tööülesannete tõttu hõivatud ja ei saa oma lapse eest hoolitseda. KOV hindab lapse ja vanemate abivajadust, olukord arutatakse lapsevanematega läbi, arvestatakse lapse vajadusi ja arvamust. Kui vanemad annavad nõusoleku ning leitakse sobiv asendushooldusteenuse osutaja, paigutatakse laps periooditi lühiajalisele asendushooldusteenusele (nt esmaspäevast reedeni on laps teenuseosutaja juures, nädalavahetustel on laps kodus koos oma vanematega). Kui olukord muutub ja vanematel on võimalik taas igapäevaselt oma lapse eest hoolt kanda, lõpetatakse asendushooldusteenuse osutamine.

Ka lühiajalise asendushooldusteenuse puhul, mida osutatakse kas ajutiselt või perioodiliselt, on oluline eelistada perepõhist asendushooldusteenust, lähtuda lapse heaolust ja vajadustest, kaasata last hindamis- ja otsustusprotsessi. Lühiajalise asendushooldusteenuse võimalus on loodud olukordadeks, kus vanemal ei ole võimalik ajutiselt või perioodiliselt lapse eest hoolt kanda, mitte juhtudeks, kus vanem seda teha ei soovi.

Lapse paigutamisel ajutisele asendushooldusteenusele on lisaks vanema nõusolekule vaja, et KOV oma haldusotsuses põhjendab, miks asendushooldusteenuse osutamine on lapse abistamiseks vältimatu (samuti nagu pikaajalise asendushoolduse puhul).

Laste puhul, kes on teenusele paigutatud vanema nõusolekul ajutiselt või perioodiliselt, kehtib üldine sotsiaalteenuste eest tasu võtmise õigus⁴. Täpsemad tingimused ja tasu suuruse kehtestab KOV. Riigieelarvest KOV-dele eraldatavate vahendite jagamisel lühiajalist asendushooldusteenust ei arvestata, kuid toetusfondi vahendeid võib KOV kasutada ka lühiajalise asendushooldusteenuse teenuse korraldamiseks ja teenuse osutamiseks.

Turvakoduteenust, pikaajalist ööpäevaringset asendushooldusteenust ja lühiajalist (ajutist või perioodilist) asendushooldusteenust tuleb osutada erinevates ruumides⁵, et ajutiselt teenust saavate laste teenusele ja teenuselt ära liikumine ei häiriks nende laste elurütmi, kelle jaoks see on kodu.

Näide: perekodus on ajutisel asendushooldusteenusel viibiva lapse jaoks eraldi magamis- ja vannituba, kuid söögituba on ühine pikaajalisel teenusel viibivate lastega. Sellisel puhul ei saa siiski mõlemale sihtrühmale teenust pakkuda, kuna eraldi ruumidena peetakse silmas kõiki ühe pere kasutuses olevaid ruume.

⁴ SHS § 16

⁵ SHS § 45⁵ lg 4

1.2 Asendushooldusteenuse erinevad vormid

1.2.1 Asendushooldusteenuse osutamine hooldusperes⁶

Asendushooldusteenuse osutamine hooldusperes on lapse hooldamine sobivas peres, kelle liikmete hulka ta ei kuulu. Pereliikmetena käsitatakse siin perekonnaseaduse loogikat järgides ülalpidamiskohustuslikke isikuid ehk hooldusperes elava lapse puhul tema esimese ja teise astme ülenejaid sugulasi. Kui last hooldab mõni teine pereliige, nt täiskasvanud õde, siis KOV hindab, milline asendushoolduse vorm on selle lapse huvides parim, kas hoolduspere või hoopis eestkoste.

Hoolduspere on SKA poolt hinnatud ning SHS-s sätestatud nõuetele vastav pere, kes on kantud hooldusperena STAR-i. Hoolduspere kasvatab teistest vanematest sündinud last oma perekonnas lapse seaduslikuks esindajaks oleva KOV-ga sõlmitud lepingu alusel.

Enne 1. jaanuari 2018 sõlmitud perekonnas hooldamise lepinguid võib KOV jätkata kuni lapse asendushooldusteenuse osutamise vajaduse ära langemiseni või kuni selle ajani, mil KOV on kohustatud lapsele asendushooldusteenust tagama⁷.

Kõik pered, kellega sõlmiti perekonnas hooldamise lepingud enne 1. jaanuari 2018, võivad pöörduda SKA poole, et läbida pereuuring, osaleda PRIDE eelkoolitusel. Erinevate seaduste (riikliku pensionikindlustuse seadus, kogumispensionide seadus, sotsiaalmaksuseadus jne) rakendamisel käsitatakse hoolduspere vanemana ka lapse perekonnas hooldajat⁸. Seega on perekonnas hooldajatele tagatud neile seadustega juba varem ette nähtud õiguste säilimine.

Hooldusperes võib samal ajal olla kuni neli last, siinjuures arvestatakse ka hooldaja enda kuni 14-aastaseid lapsi ja täisealisi hooldamist vajavaid isikuid. See aitab tagada hooldusperes kasvavate laste heaolu ning kaitsta pere enda tuge ja hooldamist vajavaid pereliikmeid. Laste vajadusest lähtuvalt on lubatud erandi tegemine (nt juhul, kui hooldusperre on vaja paigutada mitu õde-venda)⁹. Sellisel juhul tuleb hinnata nii juba peres kasvavate kui perre paigutamist vajavate laste huve ja vajadusi ning otsustada nendest lähtuvalt. Vajalikud on nii varem perre paigutatud kui paigutamist ootavate laste eestkostjate nõusolekud, samuti [SKA kooskõlastus](#).

1.2.1.1 Hoolduspereks saamine

Pere, kes soovib saada hoolduspereks, võtab ühendust [SKA oma piirkonna lastekaitse osakonna asendushoolduse spetsialistiga](#). Inimesed, kes kaaluvad võimalust saada hoolduspere vanemateks või tunnevad teema vastu huvi ning vajavad selle kohta infot, võivad nõu ja toe saamiseks pöörduda ka kohaliku omavalitsuse poole. Samuti on kõigil võimalik küsida infot ja nõu SKA asendushoolduse infotelefonilt (655 1666) või e-posti teel (asendushooldus@sotsiaalkindlustusamet.ee). Lisainfo asendushoolduse ja kasuvanemluse kohta on leitav veebilehel <https://tarkvanem.ee/kasupere/>.

Iga kohalik omavalitsus saab anda oma panuse uute hooldusperede leidmisse, nt jagades oma kogukondades infot kasuvanemluse kohta (sh hooldusperede ja valdkonna spetsialistide lugusid, mis

⁶ SHS § 45⁶

⁷ SHS § 160 lg 1¹

⁸ SHS § 160 lg 1³

⁹ SHS § 45⁶ lg 3

on samuti leitavad veebilehel tarkvanem.ee nii [eesti](#) kui ka [vene](#) keeles). Iga inimene, kes soovib olla kursis asendushoolduse olukorra ja suundadega, saab liituda SKA [asendushoolduse uudiskirjaga](#).

Kui pere, kes soovib saada hoolduspereks, on ühendust võtnud SKA spetsialistiga, siis esimesel kohtumisel:

- arutletakse hoolduspereks saamise motiivide üle;
- kirjeldatakse hoolduspere ettevalmistamise ja hindamise protsessi;
- tutvustatakse kogutavate dokumentide ja andmete loetelu, pereuuringus käsitletavaid teemasid;
- räägitakse asendushoolduse erinevatest vormidest (hoolduspere, eestkoste, lapsendamine);
- räägitakse hooldusperedele pakutavatest tugiteenustest.

Kui pere on oma otsuse läbi mõelnud ja soovib hoolduspereks saada, esitab ta sotsiaalkindlustusametile avalduse koos motivatsioonikirja ja vajalike dokumentidega. Kogutavate andmete ja dokumentide loetelu ning läbiviidavad toimingud on sätestatud sotsiaalkaitseministri 20.12.2017 määruses nr 64 ["Hoolduspere sobivuse hindamiseks kogutavate dokumentide ja esitatavate andmete loetelu ning hoolduspere sobivuse hindamise toimingud"](#).

Hoolduspere vanem peab vastama järgmistele nõuetele¹⁰:

- ta on teovõimeline, iseseisvalt toimetulev isik, kes elab püsivalt Eestis;
- ta on täisealine;
- tal on lapse kasvatamiseks vajalikud isikuomadused;
- temalt ei ole hooldusõigust ära võetud ega seda piiratud (kehtib kõigi hoolduspere vanemaga sama eluruumi kasutavate täisealiste isikute kohta);
- teda ei ole kõrvaldatud eestkostja kohustuste täitmiselt (kehtib kõigi hoolduspere vanemaga sama eluruumi kasutavate täisealiste isikute kohta);
- ta vastab [lastekaitseaduse](#) §-s 20 sätestatud nõuetele (kehtib kõigi hoolduspere vanemaga sama eluruumi kasutavate täisealiste isikute kohta);
- tal ei ole sõltuvust alkoholist ega narkootilistest ega psühhotropsetest ainetest (kehtib kõigi hoolduspere vanemaga sama eluruumi kasutavate täisealiste isikute kohta);
- tal on vähemalt keskharidus;
- hoolduspere vanem peab olema läbinud vastava täienduskoolituse (PRIDE eelkoolitus);
- ta esitab tõendi nakkushaiguste suhtes tervisekontrolli läbimise kohta ning läbib edaspidi tervisekontrolli perioodiliselt (kehtib kõigi hoolduspere vanemaga sama eluruumi kasutavate täisealiste isikute kohta).

SKA spetsialist viib läbi pereuuringu, mille käigus:

- külastab perekonda nende elukohas, tutvub pere elamistingimustega;
- vestleb hoolduspere vanemaks saada soovija ja tema pereliikmetega;
- koostab kodukülastuse ja vestluse põhjal kirjaliku kokkuvõtte pere valmisolekust ja vanemlikust suutlikkusest;
- vajadusel lisab kokkuvõttele soovitusel võimalike kasvuruumide (pere jaoks keerulised teemad, mis vajavad analüüsimist ja tegelemist) kohta;
- suunab pere PRIDE eelkoolitusele;

¹⁰ SHS § 45¹³

- peale koolituse lõppemist kohtub PRIDE koolitajatega, arutletakse pere ressursside ja valmisoleku teemal.

Kui pereuuringu käigus selgub, et on tekkinud takistus seaduse nõuetele vastamises või pere vajab aega aktuaalsete või keeruliste teemadega (nt pinged paarisuhtes, enda lapsepõlvetraumad, lein vms) tegelemiseks, annab SKA spetsialist perele nõu, kuidas edasi minna, kust abi ja tuge küsida (nt soovitab tugiteenuseid). Kui pere on vajalike teemadega tegelenud ning soovitud lahendusteni jõudnud, võib ta uuesti pöörduda SKA spetsialisti poole ja jätkata hindamise ja ettevalmistamise protsessi.

PRIDE on hooldusperede teadmiste ja oskuste arendamiseks mõeldud koolitus. See rajaneb seisukohal, et hooldusperedel peavad olema teatud tugevused, teadmised ning oskused selleks, et olla võimalikult hea lapsevanem lapsele, kes ei saa kasvada oma sünniperes. PRIDE eelkoolitusel käsitletakse teemasid, millega hoolduspered last kasvatades kokku puutuvad - näiteks hoolduspere roll ja vastutus, kiindumussuhte olulisus ja selle kujunemine, kaotuskogemused, piiride seadmine, lapse arengu mahajäämuse põhjused ning abistamise võimalused jms. Koolitus annab võimaluse arutluste, harjutuste ja rollimängude käigus põhjalikult mõelda hoolduspereks saamise soovile ja valmisolekule.

PRIDE eelkoolitus koosneb üheksast õppusest, kokku on koolituse maht 58 akadeemilist tundi (sh auditoorne õpe, iseseisev töö, perekülastus, kooshindamine). Koolituse lõppedes toimub arutelu, kus koolitajad ja pere vestlevad omandatud oskustest, ressurssidest ja valmisolekust hoolduspereks saada. Koolituse läbinud pere saab tunnistuse koos kaaskirjaga, kus kajastub koolitajate hinnang pere valmisoleku kohta. Pärast koolituse läbimist edastab pere tunnistuse koopiat ja kaaskirja SKA spetsialistile.

Ka sotsiaalkindlustusameti spetsialistid ja PRIDE koolitajad kohtuvad omavahel ning kaaluvad iga koolituse läbinud pere tugevusi, samuti käsitletakse teemasid, mille osas pere täiendavat nõustamist vajab. Ühise arutelu eesmärgiks on ennetada vanemliku hooleta jäänud lapse sattumist perekonda, kus ei ole lapse kasvatamiseks ja tema eest hoolitsemiseks piisavalt vajalikke teadmisi ja oskusi. Koostöös saavad PRIDE koolitajad ja SKA spetsialist nõustada ja toetada hoolduspereks saada soovijat vajaliku ja sobiva abi ning tugiteenuste leidmisel.

Kui vajalikud hindamise ja ettevalmistamise toimingud on läbiviidud ja kõik tingimused täidetud, koostab SKA spetsialist perele kirjaliku hinnangu hoolduspereks sobivuse kohta ning kannab pere andmed hooldusperede registrisse (STAR-i). Seejärel on pere andmed nähtavad KOV-de lastekaitsetöötajatele.

1.2.1.2 Tugi hooldusperedele

On väga oluline, et hoolduspere ei jääks lapse perre tuleku järel üksi. **KOV-i lastekaitsetöötaja hoiab hooldusperega järjepidevat kontakti, nõustab, pakub lapse ja pere vajadustest lähtuvat tuge.**

PRIDE eelkoolituse läbinud peredele pakub Tervise Arengu Instituut ühe kuni kahe aasta jooksul pärast eelkoolitust viiest kohtumisest koosnevat PRIDE supervisiooni (mahus 20 ak/h). Supervisiooni pakutakse üldjuhul siis, kui laps on peresse jõudnud.

Pered, kus juba elavad asendushooldusteenusele suunatud lapsed, saavad osaleda PRIDE põhikoolitusel, mille eesmärk on pakkuda tuge ja enesearenguvõimalust. Põhikoolitusel käsitletakse järgmisi teemasid: lapse areng ja kiindumus, väärkohtlemine, teismelise mõistmine ja toetamine, lapse päritolu toetamine, lapse vaimne tervis, peres olemasolevate laste toetamine uue lapse perre tulemisel, vanema toimetuleku toetamine ja positiivne vanemus. Pered ei pea läbima kõiki koolitusmooduleid, vaid võivad valida need, mis vastavad pere vajadustele.

Kõigile hoolduspere vanematele (samuti eestkostjatele ja lapsendajatele) osutatakse tugiteenuseid, mida käesoleval ajal rahastab Euroopa Sotsiaalfond. Teenuste saamiseks võib pere ühendust võtta KOV-i lastekaitsetöötajaga, SKA asendushoolduse [koordinaatoritega](#) või asendushoolduse talituse peaspetsialistidega, samuti võib pöörduda otse teenuste osutajate poole.

Peredele osutatakse telefoni- ja internetinõustamise, peretoe, individuaalse psühholoogilise nõustamise ning mentorluse teenust, korraldatakse tugigruppe.¹¹

- Telefoni- ja internetinõustamise teenusele võib pöörduda kõikides asendushooldusega seotud küsimustes. Telefoninõustamine toimub telefoninumbril 655 1666 tööpäeviti kl 10.00-17.00. Internetinõustamine toimub e-posti aadressil asendushooldus@sotsiaalkindlustusamet.ee. Kõnelele ja kirjadele vastavad sotsiaalkindlustusameti asendushoolduse koordinaatorid.
- Peretoe teenus annab perele kindla kontaktisiku (peretoetaja), kes suhtleb perega regulaarselt, jälgib toimetulekut, nõustab ja toetab.
- Individuaalse psühholoogilise nõustamise eesmärk on aidata perekonda lapse vajaduste ja kasvatamisega seotud küsimuste lahendamisel. Ühel perel on võimalik osaleda kolmel nõustamisel (suure vajaduse korral kokkuleppel ka pikemalt).
- Mentorluse eesmärk on toetada peret mentori isikliku kogemuse abil. Mentorid on ise lapsendajad, hoolduspere vanemad või eestkostjad, kes on saanud vajaliku ettevalmistuse.
- Tugigrupid võimaldavad peredel omavahel kohtuda, jagada kogemusi ning saada uusi teadmisi. Tugigrupid toimuvad igas maakonnas, vajadusel ka veebipõhiselt.

1.2.2 Asendushooldusteenuse osutamine pere- ja asenduskodus¹²

Lapsele sobiva asendushoolduse vormi valimisel lähtutakse alati lapse huvidest ja vajadustest, arvestatakse, et üldjuhul on lapsele parim peresarnane keskkond, kus on püsivad ja turvalised suhted. Seega tuleb last asendushooldusteenusele paigutades eelistada hooldusperet. Erandina, lapse huvidest lähtuvalt paigutatakse laps pere- või asenduskodusse. **Kui laps viibib pere- või asenduskodus seetõttu, et kohe ei leitud lapsele sobivat perekonda, tuleb ka tema teenusel viibimise ajal jätkata võimaluste leidmist lapse paigutamiseks perepõhisele asendushooldusele.**

Pere- ja asenduskodu peamiseks erinevuseks on last vahetult kasvatavate isikute arv ning aeg, mil nad katkematult laste juures viibivad.

Perekodus loetakse asendushooldusteenuse osutamise viisi, kus ühel perel on maksimaalselt kolm perevanemat, kes töötavad perevanema lepingu alusel. Perevanem on tööl katkematult vähemalt viis ööpäeva järjest, vähemalt kümme ööpäeva kuus. Vajadusel on perekodus laste heaolu tagamiseks abiline, kes vastab SHS § 45¹³ lg 1 nõuetele.

¹¹ Sellisel kujul osutatakse tugiteenuseid kuni 31.12.2021.

¹² SHS § 45⁷ ja § 45⁸

Asenduskodus hoolitsevad laste eest kasvatajad, kes töötavad graafiku alusel. Ööpäevaringselt viibib peres laste juures vähemalt üks kasvajata, vajadusel abiline (kes vastab SHS § 45¹³ lg 1 nõuetele).

Asendus- ja perekodu ühes peres võib olla kuni kuus last. Rohkem võib peres lapsi olla juhul, kui lastele on vaja tagada kooskasvamise võimalus ning kui see on laste huvides. Selleks on vajalik nii perre paigutatud ja perre paigutatavate laste seaduslike esindajate nõusolek kui [SKA kooskõlastus](#).

Pere- ja asenduskodus last vahetult kasvatav isik peab vastama SHS § 45¹³ toodud nõuetele. Need erinevad hoolduspere vanemale esitatavatest nõuetest vanusepiiri ja koolituse osas:

perevanem peab olema vähemalt 25-aastane;

perevanem, asenduskodu kasvataja ja perevanema või asenduskodu kasvataja abiline peavad olema läbinud vastava täienduskoolituse või kohustuvad selle läbima ühe aasta jooksul tööle asumisest arvates.

Asendushooldusteenuse osutamiseks pere- ja asenduskodus on vajalik tegevusluba¹³. Alates 01.01.2018 väljastab tegevuslubasid SKA kvaliteediosakond.

1.2.2.1 Pere- ja asenduskodu töötajate täienduskoolitus

Perevanematele, kasvatajatele ja nende abilistele mõeldud täienduskoolituse eesmärgiks on anda asendus- ja perekodus töötamiseks vajalikke oskusi ja teadmisi, samuti neid oma töös toetada ja julgustada. Baaskoolituse maht on 160 ak/h (sellest 144 ak/h kontaktõpet ja 16 ak/h iseseisvat tööd) ja koosneb kaheksast erinevast moodulist. Koolitusmooduleid viivad läbi erinevad koolitajad, koolitusi korraldab Tervise Arengu Instituut.

Koolitusel on rõhk lapsekesksel lähenemisel (last tuleb aktsepteerida sellisena nagu ta on, toetada lapse identiteeti ja kohelda last kui oma elu eksperti) ning perekesksel lähenemisel (kasvatajad peaksid tegema kõik selleks, et tagada asenduskodus last toetav õhkkond, sh tagama lapsele turvatunde, privaatsuse, konfidentsiaalsuse ning usalduse). Täienduskoolituse tingimused ja kord on kinnitatud [sotsiaalkaitseministri 20.12.2017 määrusega nr 63](#).

Tervise Arengu Instituut pakub perevanematele ja kasvatajatele ka lisakoolitusi teemadel, mida täiendkoolitused ei hõlma või mida on vaja põhjalikumalt käsitleda. Ühe lisakoolituse maht on 16 ak/h, koolituste teemad selguvad iga aasta alguses.

1.2.2.2 Tugiteenused pere- ja asenduskodude töötajatele

Pere- ja asenduskodude töötajatele ja juhtidele osutatakse tugiteenuseid, mille eesmärk on aidata töötajatel leida lahendusi keerulistes olukordades, ennetada töötajate läbipõlemist ja sellest tulenevat personali voolavust. Nii on võimalik tagada lastele püsivam ja stabiilsem elukorraldus, paraneb asendushoolduse kvaliteet.

¹³ SHS § 151 p 2

Pere- ja asenduskodude töötajatele ja ning juhtidele osutatakse vajaduspõhiselt järgmisi tugiteenuseid¹⁴:

- grupisupervisioon;
- individuaalne supervisioon;
- juhendatud perevestlus.

Juhendatud perevestlus toetab asendus- või perekodudes erinevatest teemadest avatult ja ausalt rääkimist pereringis, ühiselt rasketele olukordadele lahenduste leidmist.

Tugiteenuste osutamist rahastab käesoleval ajal Euroopa Sotsiaalfond, täpsem teave on [SKA kodulehel](#).

1.3 Asendushooldusteenusele suunamine

Asendushooldusteenusele paigutamine on vajalik siis, kui lapse kasvamine tema sünniperekonnas ei ole ajutiselt või pikaajaliselt võimalik (nt lapse vanemad on surnud, raskelt haigestunud, alkoholi- või narkosõltuvuses, viibivad kinnipidamisasutuses või sattunud muudesse tõsisesse eluraskustesse) ning lapsel puudub lähedane, turvaline inimene, kes soovib ja suudab lapse eest püsivalt hoolt kanda. **KOV-i lastekaitsetöötaja hindab põhjalikult lapse abivajadust** lähtudes LasteKS-st ja juhtumikorralduse põhimõtetest (seejuures on abiks [Lapse heaolu hindamise käsiraamat](#)). Kõigi last mõjutavate otsuste langetamisse **kaasatakse kindlasti laps, selgitatakse välja lapse huvid ning lähtutakse otsuse tegemisel nendest kui esmatähtsast kaalutlusest**. Lapse seisukoht fikseeritakse ka juhtumiplaanis. Kui lapse huvid erinevad lapse arvamusest või muul põhjusel tehakse otsus, mis ei ühti lapse seisukohaga, selgitatakse lapsele, miks just selline otsus langetati. **Äärmiselt oluline on lapsega ausa ja avatud arutelu pidamine, lapsega dialoogis olemine tema vajadusi ja arengut arvestades, lapse pidev kaasamine ja tema arvamuse väljaselgitamine, talle iga etapi ja otsuse selgitamine ning põhjendamine.**

Lastekaitsetöötaja roll on muuhulgas välja selgitada, kas on inimene või inimesed, kes võiksid ja suudaksid toime tulla lapse **püsiva ja turvalise hooldaja rolliga**. Oluline on kaardistada kogu lapse võrgustik (nii lähem kui kaugem), kaasates kindlasti last ning võimalusel erinevaid lapsega seotud osapooli. Juhul, kui lapse jaoks turvaline ja püsivaks hooldajaks sobiv inimene on olemas, võib kaaluda nii eestkostjaks kui hoolduspereks saamist. **Igal juhul on vajalik pere sobivuse ning ka lapse ja pere omavahelise sobivuse põhjalik hindamine, samuti pere ettevalmistamine ning talle vajaliku toe pakkumine.**

Kui puudub püsivaks hooldajaks sobiv inimene, on lapse heaolu tagamiseks vajalik asendushooldusteenusele paigutamine. **Eelistada tuleb alati perepõhist asendushooldusteenust ehk paigutamist lapsele sobivasse hooldusperre**. Erandina, kui sobiva hooldusperre leidmine ei ole võimalik, võib lapse kaalukaid huve silmas pidades valida asendus- või perekodu. Sel juhul on oluline, et asendus- või perekodus oleks inimene, kellel kujuneb lapsega turvaline ja püsiv suhe, inimene, kes teab lapse tausta, mõistab teda, aitab ümbritsevaga toime tulla, suhteid luua ja hoida jne.

Asendushooldusteenusele paigutamist ette valmistades selgitab lastekaitsetöötaja (kaasates võrgustikuliikmeid, nt lapse lähedased, hariduse- ja meditsiinitöötajad jt) välja lapsega seonduvad olulised asjaolud ja kogub teavet, mis on vajalik lapse kasvatamiseks, arendamiseks ja hooldamiseks

¹⁴ Sellisel kujul osutatakse tugiteenuseid kuni 31.12.2021.

(sh andmed lapse päritolu, tervisliku seisundi, vajaduste, erivajaduste jm olulise kohta). **Põhjalik info on vajalik lapsele sobivaima ja püsiva asendushoolduse võimaluse leidmiseks ning** see aitab teenuseosutajal uue lapse liitumiseks perega paremini valmistuda (lapse sisse elamiseks vajalike tegevuste planeerimine koos perevanema/kasvatajatega), et lapse kohanemine oleks võimalikult sujuv.

Enne asendushooldusteenusele suunamist koostab KOV lapsele juhtumiplaani¹⁵. Juhtumiplaan on asendushooldusteenuse osutamise lepingu lisa.

Sobivat hoolduspere otsib lastekaitsetöötaja hooldusperede registrist, mis avaneb STAR-s ressurside lehel. KOV-i töötaja näeb registris kõiki hooldusperesid, kelle SKA spetsialistid on sobivaks hinnanud ning kes on valmis lapse oma perre võtma. **Lapsele sobivaima hoolduspere leidmiseks on soovitatav ühendust võtta SKA spetsialistidega, kuna nemad on peredega kohtunud, omavad perede võimaluste ja valmisoleku kohta laiemat ülevaadet ning saavad just sellele lapsele sobivaima pere leidmisel aidata.** SKA spetsialist on lastekaitsetöötajale partneriks ja juhtumipõhiselt toeks ka muude lapse jaoks vajalike ja sobivate lahenduste leidmisel.

Lapsele pere valimisel lähtutakse lapse huvidest ja vajadustest (lapse rahvuslik, usuline, kultuuriline ja keeleline päritolu, vajadused ja võimalikud eripärad jms). Samuti arvestatakse lapse ja pere omavahelist sobivust (sh kuidas laps sobib juba peres kasvavate lastega). Oluline on lapse asendushooldusteenusele paigutamisel lapse senise elukorralduse ning harjumuste säilitamine, sh suhtlemine sünnipere ja teiste lähedastega (kui see ei ohusta last), lasteaias või koolis käimine, huviringides osalemine jms. Lapsele sobivaima asendushoolduse variandi leidmiseks tutvub KOV põhjalikult teenuseosutajaga (vajadusel erinevatega). **Eesmärgiks on lapsele võimalikult stabiilse kodu ja turvaliste suhete tagamine.** Erinevate asendushooldusvormide ja teenuseosutaja valikut tuleb kaaluda väga hoolikalt, et vältida lapse korduvat ümberpaigutamist asendushooldusel.

Sobiva pere leidmisel võtab lastekaitsetöötaja temaga ühendust, veendub pere valmisolekus ja jagab asendushooldust vajava lapse kohta informatsiooni (üldandmed (vanus jms), lapse taust ja olukord (asendushooldusele paigutamise põhjus, lapse pere taust, sh vanemate hooldusõigus ja võimalik perspektiiv jne), lapse vajadused ja võimalikud eripärad jms). Samuti jagab lastekaitsetöötaja lapsele infot pere kohta.

Kui pere soovib edasi liikuda ning laps ja pere on valmis omavahel tutvuma, korraldab lastekaitsetöötaja lapse ja pere kohtumised. Lastekaitsetöötaja vestleb lapsega ja selgitab välja lapse arvamuse tema hooldusperre paigutamise kohta. **Selleks, et laps saaks oma arvamust kujundada ja avaldada, tutvub ta perega tasapisi.** Esimene kohtumine võiks toimuda neutraalsel pinnal, seejärel lapse praeguses elu- või viibimiskohas, siis juba pere elukohas, kus laps tutvub ka teiste pereliikmetega. **Ka enne asendus- või perekodusse elama asumist tuleb lapsel võimaldada asutusega tutvuda, saada vajalikku teavet, et laps saaks avaldada arvamust konkreetse teenuseosutaja juurde elama asumise kohta ning selleks valmistuda.** Ka pere (nii hoolduspere kui ka pere- või asenduskodu pere) vajab ausat ja põhjalikku infot asendushooldust vajava lapse ja tema tausta ning vajaduste kohta – seda teavet saab lastekaitsetöötaja lapse ja pere kontakti loomise ajal jooksvalt lisada ja täiendada. **Kõik osapooled vajavad ettevalmistust ja tuge,** seetõttu ei tohi lapse paigutamine toimuda kiirustades. Oluline roll on just lastekaitsetöötajal, kes on lapse ja pere toetajaks, info jagajaks ja nõ sillaks nende vahelise kontakti loomisel. Mõistlik (eriti suurema lapse paigutamise

¹⁵ SHS § 10 lg 2

puhul) on esmalt ajutine pere juures viibimine (nt alguses külastamine, seejärel nädalavahetuseks jäämine) ning siis püsiv pere juurde elama asumine. Selline lahendus võib olla vajalik ja kasulik nii lapsele kui ka kogu perele teineteise tundma õppimiseks, tugevama ja turvalisema kontakti loomiseks ning selle edaspidiseks hoidmiseks.

Kui on leitud lapse jaoks sobivaim asendushooldusteenuse osutaja ning laps ja pere on valmis lapse perre elama asumiseks, siis KOV:

- teeb otsuse teenusele paigutamiseks ja sõlmib hooldusperega (või pere-/asenduskoduga) lepingu (vt ptk 1.3.1);
- suunab lapse STAR-is asendushooldusteenusele (selleks tuleb STARs viia läbi kõik vajalikud juhtumikorralduslikud tegevused (peab olema algatatud juhtumimenetlus, läbi viidud abivajaduse hindamine, kinnitatud tegevuskava), rakendada asendushooldusteenusele suunamise abinõu ning märkida vajalikud andmed rahastamise kohta¹⁶;
- annab hooldajale lapse kohta põhjaliku info (kui mingi oluline teave on veel edastamata jäänud, vajaliku info jagamine jätkub kogu lapse teenusel viibimise aja);
- lepib lapse ja perega kokku edasise kontakti hoidmises ja koostöös, sh räägib lapsele, **kuidas vajadusel lastekaitsetöötajaga ühendust võtta**, arutab lapse ja perega lapse vajadustest tulenevalt vajalike abimeetmete ja tegevuste käiku (sh lapse ja tema sünnipere või teiste lähedaste ning lapse jaoks oluliste inimeste sideme ja suhtluse korraldamist puudutavat), tutvustab lapsele ja perele tugiteenuste võimalusi jms.

Pere (teenuseosutaja) roll:

- luua lapsega turvaline kontakt, tutvustada pereliikmeid ja elukohta ning järk-järgult ka pere kombeid ning reegleid, pakkudes seejuures lapsele vajalikku privaatsust ja aega uue elukorraldusega kohanemiseks;
- toetada last muudatustega harjumisel;
- toetada lapse identiteeti, aktsepteerides ja austades tema isiklikku lugu ja lähedasi;
- pakkuda turvalist hoolt ja tuge.

Kui KOV suunas lapse STAR-s asendushooldusteenusele hooldusperes, saab SKA spetsialist STAR-i kaudu vastava teate. Selle alusel muudab spetsialist STAR-s hoolduspere staatuse "hõivatuks" ning teised KOV-d, kes lapsele hoolduspere otsivad, seda pere enam aktiivsena ei näe.

Kui samasse hooldusperre soovitakse aja möödudes võtta veel lapsi, siis annab hoolduspere vanem sellest teada SKA spetsialistile, kes viib uuesti läbi kodukülastuse, vestleb hooldusperega, hindab, kuidas laps ja pere on teineteisega kohanenud ning kas perel on valmisolek kasvatada veel üht last. Kindlasti arvestatakse peres elavate laste ning nende seaduslike esindajate arvamusega. Kui SKA spetsialist muudab hoolduspere oleku STAR-is uuesti "aktiivseks", on pere KOV-dele taas nähtav.

1.3.1 Lepingud

Asendushooldusteenuse osutamiseks sõlmib KOV teenuseosutajaga lepingu. Asendushooldusteenuste osutamise lepingu vormi ei ole kindlaks määratud. KOV peab SHS § 14 lõike 1 alusel kehtestama korra, kus sätestatakse asendushooldusteenusele paigutamise korraldus, sh

¹⁶ SHS § 144 lg 1 p 5

haldusakti ja teenuseosutajaga sõlmitava lepingu sõlmimisega seonduv. Käesoleva juhise lisa on lepingu näidised (lisa 3 ja 4), mida võib lepingute koostamisel aluseks võtta.

Leping sõlmitakse konkreetsele lapsele teenuse osutamiseks. Asendushooldusteenuse osutajaga sõlmib KOV teenuse osutamise lepingu (käsundusleping).

1.4 Osapoolte rollid asendushooldusteenuse korraldamisel

KOV eestkostjana vastutab asendushooldusteenusel viibiva lapse heaolu, arengu ja muude põhiõiguste tagamise eest ning teeb otsused ja toimingud olulistes, lapse elukorraldust puudutavates küsimustes, lähtudes lapse huvidest. Perekonnaseadus eristab lapse seadusliku esindamisega seotud ja lapse igapäevaelu ehk tavahooldamist puudutavad ülesanded. See on aluseks ühelt poolt KOVi kui lapse eestkostja ning teiselt poolt asendushooldusteenuse osutaja (hoolduspere, pere- või asenduskodu) kui lapse igapäevase hooldaja kohustuste eristamisel. Seega teeb toiminguid, mis mõjutavad lapse arengut püsivalt, KOV ise ning seda teenuseosutajale edasi ei volitata. Sellised tegevused on nt elatise, toitjakaotuspensioni, puude raskusastme tuvastamise taotlemine, vajalike dokumentide taotlemine, kooli ja lasteaia valik jne. Tavahooldamise küsimusi on asendushooldusteenusel viibiva lapse osas õigus otsustada last tegelikult hooldaval ja kasvataval isikul¹⁷. Iga lapse olukord ja vajadused on erinevad, iga laps vajab individuaalset lähenemist, seega **lepidavad KOV ja teenuseosutaja konkreetse lapse osas tema huve ja vajadusi arvestades kokku, kuidas nende rollid ja vastutus lapse elu korraldamisel jagunevad. Oluline on koostöö, pidev infovahetus ja arutelu KOVi ja teenuseosutaja vahel ning pidev dialoog lapsega.**

Igapäevaselt on lapsele toeks hoolduspere vanem, perevanem või kasvataja, kelle oluline roll on **turvalise ja usaldusliku suhte loomine ning hoidmine**, lapse toetamine teema rõõmudes ja muredes, tema tegemiste ja plaanide vastu huvi tundmine, vajalike piiride seadmine, lapse individuaalsuse austamine ja aktsepteerimine.

Asendushooldusteenusel viibiva lapse käekäiguga peab KOV pidevalt kursis olema, lapsega hoitakse tihedalt ja järjepidevalt kontakti erinevate suhtluskanalite kaudu. Oluline on, et laps tunneks ja usaldaks oma lastekaitsetöötjat, teaks, kelle poole vajadusel pöörduda.

Sotsiaalhoolekande seadus sätestab, et KOV külastab asendushooldusteenusel viibivaid lapsi nende õiguste tagamiseks ja heaolu hindamiseks vähemalt kaks korda aastas¹⁸. Laste külastamine tuleb enne hoolega läbi mõelda, et kohtumine oleks sisukas ning lastekaitsetöötajal oleks külastuseks piisavalt aega planeeritud. **Oluline on lapsega omavaheline vestlus, mis võimaldaks lapsel avatult oma soove ja mõtteid väljendada. Lastekaitsetöötaja peab veenduma, et lapse heaolu on teenusel igakülgset tagatud.** Kui selgub, et pere või laps vajab tuge, siis planeeritakse toetavad tegevused. Sellises olukorras peab lastekaitsetöötaja edasine kontakt pere ja lapsega olema mõnevõrra tihedam, kuni toe vajadus leeveneb. **Kui külastuse käigus (või mõnel teisel ajahetkel) selgub, et lapse heaolu on ohustatud, tegutseb lastekaitsetöötaja lähtudes abivajavat või hädaohus olevat last puudutavatest sätetest LasteKS-s¹⁹.**

¹⁷ PKS 146 lg 1

¹⁸ SHS § 45⁹ lg 4 p 4

¹⁹ LasteKS § 26-33

Asendushooldusteenusel viibiva lapse juhtumiplaan vaadatakse üle vähemalt üks kord aastas²⁰. **Juhtumiplaani eesmärkide ja tegevuste üle vaatamisel ja planeerimisel osalevad kindlasti laps ise, tema igapäevahooldaja ja lastekaitsetöötaja, ka siin on väga oluline arutelu ja koostöö. Kui laps viibib pere- või asenduskodus, otsib KOV lapse heolust lähtuvalt järjepidevalt võimalusi lapsele perepõhise asendushoolduse osutamiseks.** Seejuures on lastekaitsetöötajale toeks SKA spetsialist, kelle poole võib pöörduda, et koos olukordi arutada ja sobivaid lahendusi otsida.

Asendushooldusele paigutatud lapsega kontakti hoidmise kõrval on väga oluline **pakkuda algusest peale tuge teenuseosutajale.** Tuge vajab nii hoolduspere kui perevanem ja kasvataja. Igal lapsel, kes on oma sünnikodust eraldatud, on oma lugu ja kogemused, ta on läbi elanud kaotuse, tal võib olla traumeerivad kogemusi. Kõik see võib raskendada lapse kohanemist uues keskkonnas, võõraste inimeste keskel. Hoolduspere vanemad, perevanemad ja asenduskodude kasvatajad on küll saanud ettevalmistuse, kuid iga laps on erinev ning kõikideks olukordadeks ei ole võimalik valmis olla. Kuna osadel peredel ja kasvatajatel on raske abi küsida või nad ei tea, kuhu pöörduda, on oluline, et **KOV ise nendega ühendust hoiab ja vajalikku tuge pakub. Nii jõuab abi lapse ja pereni õigel ajal, enne kui raskused süvenevad.**

KOV kogub ja säilitab asendushooldusel oleva lapse dokumentid²¹. Lapsele asendushooldusteenuse osutamiseks vajalikud dokumentid annab KOV üle teenuseosutajale. **Oluline on edastada teenuseosutajale infot lapse lähivõrgustiku, tervise, elusündmuste, harjumuste, vajaduste ja eripärade kohta (nt hirmud, iseloomulikud jooned käitumises), et teenuseosutajal oleks kergem last mõista, leevendada lapse kohanemiskäitumise raskusi ning luua turvalist ja usalduslikku suhet.** Kui infovahetus toimib järjepidevalt, siis on vajadusel võimalik KOVi ja teenuseosutaja koostöös leida lapsele vajalikku abi (sobiv teraapia vms).

Asendushooldusteenusele suunatud lapsel on õigus säilitada kontakt oma sünniperega (sh õed-vennad, vanavanemad) ja ka teiste tema jaoks oluliste inimestega. Teiselt poolt on KOV-i kohustus tagada lapse ja vanemate sidemete säilimine²². Loomulikult tuleb ka siinjuures lähtuda lapse huvidest, samuti on oluline arvestada teiste, samas peres elavate laste heoluga. Oluline on meeles pidada, et vanemate ja kodukohaga (sh kohtumiste jm suhtlemise korraldamine) sidemete säilimise tagamine on KOV-i ülesanne, teenuseosutaja roll on lapse ja bioloogilise pere jt lapse jaoks oluliste inimeste vahelise suhtlemise võimaldamine ja toetamine. Tähtis on KOV-i ja teenuseosutaja tihe ja sujuv koostöö ning konkreetse lapse vajadusi arvestavad kokkulepped, **teenuseosutajat ei tohi lapse lähivõrgustikuga suhtlemisel üksi jätta.** Samuti on oluline tähelepanu pöörata sellele, et **laps saaks oma lähedastega suhtlemisel vajalikku tuge (ära kuulamine, selgitamine, olukordade ja tunnete lahti mõtestamine jne).**

Suhtlemine lähedastega on võimalik kohtumiste ja infovahetuse kaudu (sh lähedaste kaasamine last puudutavate küsimuste lahendamisse). Kui otsekontakt pole mingil põhjusel võimalik, saab kasutada ka teisi kanaleid (kirjavahetus, veebipõhine või telefonivestlus). Nii KOV kui teenuseosutaja saavad toetada last mälestuste hoidmisega (kirjade, fotode jm lapse jaoks oluliste ja kodu meenutavate asjade säilitamine, elulooraamatu pidamine, lugude rääkimine jne). Lapse identiteet, oma loo ja juurte tundmine on lapse jaoks äärmiselt olulised ka hiljem täiskasvanuna elus toime tulemisel, isiklike suhete loomisel.

²⁰ SHS § 10 lg 3

²¹ SHS 45⁹ lg 4 p 5

²² SHS 45⁹ lg 4 p 6

KOV-i ülesanne on ka võimaluste loomine lapse tagasipöördumiseks koju. Selleks on vajalik **järjepidev kontakt ja töö lapse bioloogiliste vanemate jt lapse jaoks oluliste inimestega**, nendele vajaliku toe pakkumine. See tähendab juhtumikorralduse kaudu bioloogiliste vanemate toimetuleku abistamist raskustes, mis viisid lapse perekonnast eraldamiseni. Loomulikult on juhtumeid, kus lapse tagasipöördumine tema sünnivanemate juurde on väga vähe tõenäoline. Samuti võib see, et lapse huvides ei ole kunagi koju tagasi pöörduda, selguda peale pikka ja põhjalikku tööd lapse bioloogiliste vanematega. Mõlemal juhul on oluline vanemate peatatud või piiratud hooldusõiguste puhul regulaarselt olukorda hinnata, jõudmaks selgusele, kas lapse parimates huvides on jätkuvalt hooldusõiguste peatamine või piiramine või on lapse heaolu tagamiseks vajalik hooldusõiguste ära võtmine, senisest erineva asendushoolduse vormi valimine. **Igas olukorras on aga oluline lapse ja tema lähedaste vahelise sideme säilitamine ja toetamine ning suhtluse korraldamine, kui see last ei ohusta.**

Lapse paigutamine asendushooldusele ei ole juhtumi lahendus, vaid põhjaliku töö jätkumine.

Lähtuvalt üldistest sotsiaalteenuste kvaliteedipõhimõtetest on SKA välja töötanud [asendushooldusteenuse kvaliteedijuhise](#).

Järelevalvet KOVi üksuse ja sotsiaalteenuste osutajate üle teostavad SKA kvaliteediosakonna järelevalve talituse spetsialistid. Järelevalve läbiviimine on abiks teenuse arendamisel ja kvaliteedi tõstmisel.

2. JÄRELHOOLDUSTEENUS

Järelhooldusteenus on KOV-i korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on asendushoolduselt (sh eestkostelt) lahkuva isiku iseseisva toimetuleku ja õpingute jätkamise toetamine²³. Järelhooldusteenuse raames tagab KOV isikule eluaseme, vajaduspõhised tugiteenused ja toetused ning isiklike kulude katmise vähemalt 240 euro ulatuses kuus. Seega on järelhooldusteenuse puhul tegemist teenuste komplektiga, mida tuleb **isiku individuaalsetest vajadustest lähtuvalt juhtumiplaani alusel planeerida ja rakendada.**

KOV tagab järelhooldusteenuse noorele, kes on kasvanud ja täisealiseks saanud asendushooldusteenusel (asenduskodus, perekodus, hooldusperes või perekonnas hooldamisel) ning jätkab vahetult pärast seda järjepidevalt õppimist kutseõppe tasemeõppes, rakenduskõrgharidusõppes, ülikooli bakalaureuse- või magistriõppes või bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppes. Ka põhi- või keskkariduse omandamisel on noorel õigus järelhooldusteenust saada, kuna järelhooldusteenuse üks eesmärke on õpingute jätkamine ning ei ole võimalik jätkata hariduse omandamist järgmises õppeastmes enne, kui ei ole võimalik olnud lõpetada asendushooldusteenusel viibimisel alustatud hariduse omandamist. Kirjeldatud sihtgruppi arvestatakse toetusfondi vahendite eraldamisel²⁴.

KOV võib järelhooldusteenust osutada ka eestkostel kasvanud noortele ning neile asendushooldusteenuselt ellu astunud noortele, kes ei õpi (või on vahepeal õppimise katkestanud). Sellele sihtgrupile järelhooldusteenuse osutamiseks võib KOV kasutada toetusfondi kaudu eraldatud raha, kuid neid noori ei arvestata teenusel olnud isikute hulka toetusfondist KOV-le eraldatavate vahendite arvestamisel.

KOV-l on oluline pöörata tähelepanu igale asendushoolduselt ellu astuvale noorele olenemata sellest, kas talle on kohustus järelhooldusteenust pakkuda või mitte. Ka eestkostel täiskasvanuks saanud isik ning see noor, kes ei õpi, vajab iseseisva toimetuleku saavutamisel tuge. Samuti tuleks koos järelhooldusteenusel olnud noorega, kes õpingud katkestanud on, olukorda analüüsida ning aidata tal leida võimalusi oma haridustee jätkamiseks, töö leidmiseks jne.

Asendushoolduselt ellu astumise planeerimist alustab KOV koos noore ja teenuseosutajaga aegsasti, juba asendushooldusel viibimise ajal. Nii on võimalik erinevad teemad (õpingud, töö, elukoht, suhted jne) põhjalikult läbi mõelda ja kokku leppida. Sellesse protsessi kaasatakse ka asendushooldusteenuse osutaja, inimene, kes on noorega lähedane, kes teda tunneb ja kaasa aitab mõelda.

Enne järelhooldusteenusele suunamist koostab eestkostja ülesandeid täitev või isiku täisealiseks saamisel elukohajärgne KOV noorele juhtumiplaani²⁵. Teenusele suunamine tuleb fikseerida STAR-s, analoogselt asendushooldusteenusele suunamisele tuleb eelnevalt läbida juhtumimenetluse etapid (sh kinnitatud tegevuskava). Kui isik astub iseseisvasse ellu või suunatakse järelhooldusteenusele, siis tuleb STAR-s senine lastekaitse juhtumimenetlus lõpetada ja koostada uus juhtumimenetlus liigiga „järelhooldus“.

²³ SHS § 45¹⁵

²⁴ SHS § 156 lg 3⁴

²⁵ SHS § 10 lg 2

Järelhooldusteenust võib osutada samades ruumides, kus osutatakse asendushooldusteenust, vaid erandkorras kõikide teenusel viibivate laste ja noorte huve arvestades. Järelhooldusteenuse mõte on iseseisva toimetuleku toetamine, mida pärsib asendushooldusteenuse sisu ja olemus. Noor peab saama võimaluse iseseisvalt oma elu korraldada, selleks piiratud tuge saades. Samas võib selline teenuse korraldus, kus järelhooldusteenust osutab nt noore endine asendushooldusteenuse korraldaja, olla sobiv erivajadusega noorte puhul, kes vajavad iseseisva elu alustamiseks ning õpingute jätkamiseks enam tuge kui teised eakaaslased. Samuti võib ilmned, et hooldusperes kasvanud noore puhul on kõige otstarbekam, et noor jätkab järelhoolduse raames elamist endise hoolduspere kodus (nt juhul kui noor jätkab õpinguid samas asuallas või kui noor elab argipäevadel kaugemal asuva kooli ühiselamus, nädalavahetusel aga endises hooldusperes), hoolduspere võib seejuures vajadusel olla järelhooldusteenuse osutajaks (kuid see ei pea alati nii olema). **Iga noore puhul tuleb tema vajadusi hoolikalt koos noore endaga hinnata ning sellest lähtuvalt leida kõige sobivam järelhooldusteenuse korraldusmudel.**

Järelhooldusteenuse korraldamine, selle planeerimine ja rahastamine on põhjalikult lahti kirjutatud soovituslikus juhendmaterjalis ["Asendushooldusel täisealiseks saavate noorte iseseisvumise ja elluastumise toetamine ning järelhooldusteenuse planeerimine ja korraldamine"](#). Soovitame lastekaitsetöötajatel noorele järelhooldusteenust planeerides selle juhisega kindlasti tutvuda.

2.1 Tugiisikuteenus asendushoolduselt elluastujatele

Tugiisikuteenus on üks võimalus asendushooldusel kasvanud noore toetamiseks iseseisva elu alustamisel. Sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt korraldab tugiisikuteenust KOV, teenuse eesmärgiks on isiku iseseisva toimetuleku toetamine olukordades, kus isik vajab kohustuste täitmisel ja õiguste teostamisel olulisel määral kõrvalabi. Viimane seisneb juhendamises, motiveerimises ning isiku suurema iseseisvuse ja omavastutuse võime arendamises. Tugiisikuteenus on hea võimalus aidata noorel sujuvamalt üle minna asendushoolduselt iseseisvasse ellu. Tugiisik saab olla KOV-le oluliseks käepikenduseks noorele vajaliku nõustamise ja toe pakkumisel, milleks KOV-i spetsialistil piisavalt ajalist ressursi ei jätku. **Seejuures on oluline koos noorega kaaluda, kes oleks noorele sobiv tugiisik**, kes suudaks pakkuda stabiilset tuge ning kellel juba on noorega usalduslik suhe või suudaks selle professionaalsete oskuste toel luua. Järelhooldusteenuse raames osutatavat tugiisikuteenust võib rahastada toetusfondi vahenditest.

2.1.1 Tugiisikuteenus ESF-i vahendite toel

Sotsiaalkindlustusameti koordineerimisel osutatakse asendushooldusel kasvanud ja iseseisvat elu alutavatele noortele tugiisikuteenust Euroopa Sotsiaalfondi vahendite toel, et üleminekuperioodil KOV-e abistada koolitades tugiisikuid ja kujundades teenuse praktikat. Tugiisikuteenust osutavad SKA lepingupartnerid igas Eesti piirkonnas, teenust osutatakse nii eesti kui vene keeles²⁶.

Tugiisikuteenus on mõeldud:

- noorele, kes astub iseseisvasse ellu asendushooldusteenuselt või eestkostelt;
- noorele, kes on asendushooldusel olles jäänud lapseootele või emaks saanud.

Noor võib, kuid ei pea olema samal ajal järelhooldusteenusel.

²⁶ Sellisel kujul osutatakse tugiteenuseid kuni 31.12.2021.

Tugiisikuteenusega võib alustada kuni kuus kuud enne planeeritavat iseseisva elu alustamist. Teenusele võivad tulla ka noored, kes on juba varem asendushoolduselt lahkunud, kuid kellel on tekkinud raskusi iseseisvalt toime tulemisega. Üldjuhul rahastatakse teenust kuni üks aasta, põhjendatud juhtudel on võimalik teenuse osutamise aega pikendada.

Tugiisikuteenuse saamise eelduseks on teenuse vajaduse hinnang juhtumiplaanis. Tugiisiku saamiseks võib ühendust võtta SKA asendushoolduse koordinaatoriga, samuti võib otse pöörduda teenuseosutajate poole. Vajalikud kontaktandmed on sotsiaalkindlustusameti kodulehel: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-ja-pere/lastekaitse/asendushoolduse-tugiteenused>.

3. ASENDUS- JA JÄRELHOOLDUSTEENUSE RAHASTAMINE

Asendus- ja järelhooldusteenust rahastatakse²⁷:

- teenust saava isiku eestkostja ülesandeid täitva või rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgse KOV-i eelarvest (KOV-i eelarvesse eraldatud toetusfondi vahenditest ja KOV-i muudest eelarvelistest vahenditest);
- asendus- või järelhooldusel oleva lapse/noore sissetulekutest (elatis, elatisabi, toitjakaotuspension, puudega lapse toetus jne).

SKA kodulehel on leitav [asendushooldusteenuse osutamise kulumudel asendus- ja perekodus](#), mille töötas välja sotsiaalministeerium koostöös ELNHÜ-ga (MTÜ Eesti Laste ja Noorte Hoolekandeametite Ühendus). Kulumudel on toodud teenusepõhine keskmine kuluarvestus peamistes kulugruppides. Tegemist ei ole teenusehinnaga, kuna iga asutuse spetsiifika ja teenust saava isiku vajadused mõjutavad teenuse osutamise kulusid.

Sotsiaalhoolekande seaduses on sätestatud minimaalsed kulutused, mida KOV kindlasti asendushooldusteenust osutades tegema peab²⁸:

- lapse/noore isiklike kulude katteks **vähemalt 2880 eurot aastas** (keskmiselt 240 eurot kuus);
- hoolduspere vanema toetamine **vähemalt ühe kahendiku ulatuses kuutasu alammäärast** ühe lapse hooldamise kohta (kehtib alates 01.07.2020).

Hoolimata seaduses sätestatud miinimumist tuleb KOV-l nii lapse isiklike kulude katmisel kui hoolduspere vanema toetamisel **lähtuda lapse ja pere tegelikest vajadustest ning tagada kulude katmine vastavalt sellele.**

3.1 Lapse isiklike kulude katmine

Isiklike kulutuste all peetakse silmas toidu, riietuse, hügieenitarvete, hariduse, vaba aja, huvitegevuse, tervise jm lapsega seotud kulutusi. 240 eurot (mis on miinimumsumma lapse isiklike kulude tarbeks) on eelduslikult raha, mis kulub ühe lapse igapäevakulude katmiseks ning selle summa osas ei peaks üksikasjalik aruandlus üldjuhul vajalik olema. Ka SHS ei kohusta asendushooldusteenuse osutajat lapse isiklike kulude osas detailset kuluaruannet esitama. Samas on KOV-l lapse eestkostjana õigus ja kohustus veenduda selles, et **teenus on osutatud eesmärgipäraselt ning lapse huvid on teenusel viibides igakülgselt kaitstud**. KOV saab selles veenduda eelkõige lapse ja teenuseosutajaga regulaarselt suheldes. Lapse isiklikeks kuludeks makstud summa kasutamise tõendamise vajadus võib tõstatuda juhul, kui nt vesteldes lapsega on tekkinud kahtlus, et vahendeid ei kasutata sihtotstarbeliselt. Rahaliste vahendite kasutamise tõendamise vajalikkuse ja määra võiks osapooled kokku leppida teenuse osutamise lepingus. Kuigi seadus sätestab lapse isiklike kulude miinimumsumma, **tuleb KOV-l katta lapse isiklikud kulud summas, mis katab lapse tegelikud vajadused**. Teenuseosutaja ja KOV saavad juba lepingu sõlmimisel kokku leppida vajadusele vastava (miinimumist suurema) summa ja rääkida läbi põhimõtted, mille alusel kaetakse lapsega seotud täiendavad erakorralised kulutused KOV-i poolt.

Selleks, et KOV-del oleks ülevaade, millised on erinevad kulukomponendid, mida asutused otseselt lapsega seonduvalt katavad, on asendushooldusteenust pakkuvate asutuste ühendus (ELNHÜ)

²⁷ SHS § 45¹¹ lg 1

²⁸ SHS § 45¹¹ lg 3 ja 4

kaardistanud, millised on tavapärase asutuses tehtavad lapse isiklikud kulutused. Samuti on nad välja toonud, milliste kulude puhul peetakse üldjuhul arvestust perepõhiselt, milliste kulude puhul lapsepõhiselt (ehk milliste kulutuste puhul on asutustel võimalik esitada kuludokument). Tabel on selgitav ning see ei tähenda, et KOV peaks nõudma kõigi nende kulude tõendamist, mille kohta saab koguda kuludokumente. Peamiste kulukomponentidena on välja toodud: toit, riided ja jalanõud, hügieenitarbed, haridus, huvitegevus, vaba aeg. Tabel ja selgitused on lisan 5.

Lapse isiklike kulude alt on võimalik maksta ka nt lapsele vajalike täiendavate teenuste eest, mida ei rahastata muudest vahenditest (nt tasuline psühholoogiteenus, teraapiad), trennide ja huviringide ning nendeks vajalike vahendite eest, tervisega seotud abivahendite (nt prillid), koolitöödeks vajalike vahendite (nt arvuti), laagrite, klassireisi eest, katta perereisist lapse osa, lapse sünnipäeva pidamisega seotud kulud ja muud lapse vajadustega seotud kulud.

Lapsi, kelle perekonnas hooldamise leping on sõlmitud enne 1. jaanuari 2018, toetatakse samadel põhimõtetel kui teisi asendushooldusteenusel viibivaid lapsi.

3.2 Vanema nõusolekul asendushooldusteenusel viibiva lapse kulude katmine

Vanema nõusolekul asendushooldusteenusel viibiva lapse puhul on isiklike kulude katmises teatud erinevused. Sellisel juhul võivad KOV ja lapsevanem (või eestkostja) lapse isiklike kulude katmises kokku leppida seaduses sätestatud erineva summa. Erisus põhineb sellel, et lapse seaduslikuks esindajaks on lapse vanem, kelle kohustus on oma last ülal pidada ning otsustada kõiki temaga seotud olulisi küsimusi. Seega saavad KOV, teenuseosutaja ning lapsevanem kokku leppida, kes millises summas teenuse osutamise ja lapse isiklikud kulud katab. Nt katab osa lapse isiklikest kuludest vanem ise (ostab lapsele riided, tasub huviringid vms) ning teenuseosutajale kantakse isikliku kulu vahendid vastavalt sellele, millised kulutused jäävad teenuseosutaja kanda.

3.3 Lapse enda sissetulekute kasutamine

Asendushooldusteenuse rahastamisel kasutatakse ka isiku enda sissetulekuid (nt elatis, elatisabi, tootjakaotuspension, puudega lapse toetus jms). **KOV lapse eestkostjana tagab kõigi lapsele ettenähtud sissetulekute ja toetuste jõudmise lapseni**, PKS-st tulenevalt on eestkostjal kohustus muuhulgas ka eestkostetava vara säilitamine ja kasvatamine. PKS-i kohaselt on lubatud eestkostetava varalt saadavat tulu peale isiku kohustuste täitmist kasutada eestkostetava ülalpidamiseks. Seega võib eestkostetava ülalpidamiseks kasutada nii lapse sissetulekuid, kui ka varalt saadavat tulu. Seejuures võtab KOV eestkostjana arvesse lapse vajadusi nii käesoleval ajal kui tema täisealiseks saades. Teenusel viibivad lapsed on erinevad. On neid, kes alustavad tulevikus iseseisvat elu ja vajavad siis kindlasti ka täiendavaid rahalisi vahendeid. Samas on hooldusel nt sügava puudega raskete diagnoosidega lapsi, kes ei ole ka täisealisena võimelised iseseisvalt toime tulema, samas on võimalik tagada käesoleval ajal lapsele parim võimalik hoolitsus, mis on märkimisväärselt kulukam tavapärase hoolduse maksumusest. **See, millised kulud ja millisel määral kaetakse toetusfondi vahenditest, KOVi enda täiendavatest vahenditest või lapse sissetulekutest, otsustab lapse eestkostja ülesandeid täitev KOV lähtuvalt lapse hinnatud vajadustest.** Kindlasti tasub asendushooldusteenuse rahastamisel kaaluda, kas ja millises ulatuses on mõistlik kasutada lapse vahendeid olukorras, kus KOV-l on piisavalt toetusfondist eraldatud raha. Lapse sissetulekute ja varalt saadavat tulu kasutamise osas teostab järelevalvet kohus.

Lapse asendushooldusteenusele paigutamisel lõpetatakse lapsevanemale peretoetuste ja puudega lapse toetuse maksmine²⁹. Selleks peab valla- või linnavalitsus SKA-d teavitama asjaoludest, mis mõjutavad perehüvitiste maksmise peatamist, jätkamist või lõpetamist (sh lapse perest eraldamine, lapse turvakodusse või asendushooldusele paigutamine)³⁰.

Kui laps on paigutatud hooldusperre, saab hoolduspere vanem ise taotleda perehüvitiste seaduse alusel makstavaid toetusi (nt lapsetoetus, vanemahüvitis, lapsehooldustasu, lasterikka pere toetus)³¹. Lapsele, kes viibib asendushooldusteenusel perekodus või asenduskodus SHS § 45⁹ lõike 1 alusel, peretoetusi ei maksta³². Puudega lapse toetust, mida saab kasutada lapse erivajadustest tulenevate lisakulude katmiseks, peab taotlema eestkostja (asendushooldusteenusel viibivate laste puhul eestkostja ülesandeid täitev KOV)³³.

3.4 Hoolduspere vanema toetamine

Hoolduspere vanema toetamiseks on kaks võimalust - maksta **toetust või tasu**. Viimasel juhul arvestatakse ka lisanduvate tööjõukuludega (tulumaks, sotsiaalmaks, töötuskindlustusmaks, kogumispensioni makse). Tasu maksmine võib olla vajalik nt lapse perre tulemise järgselt või mõnel hilisemal perioodil, kui on vajalik hoolduspere vanema suurem keskendumine lapsele või nt juhul kui laps oma erivajadusest või traumakogemusest tulenevalt vajab suuremat pühendumist. See võib tähendada, et hoolduspere vanem peab tegema muudatusi oma senises tööelus, tasu maksmine tagab hoolduspere vanemale sotsiaalsed garantiid, nt ravikindlustuse jms (alates 1. aprillist 2022 on lapsendaja puhkusele õigus ka hoolduspere vanemal). **Oluline on koos perega hinnata nende vajadusi ja pakkuda igale perele just sellist tuge, nagu neile vajalik on.**

Hoolduspere vanemale võib maksta tasu või toetust suuremas summas, kui seaduses sätestatud miinimum. Tihti vajavad asendushooldusele jõudnud lapsed täisväärtuslikuks arenguks järjepidevat, pühendunud tähelepanu ning ka mitmeid erinevaid teenuseid, mille korraldamine ja tagamine on hooldusperele aeganõudev töö ja ka rahaline koormus (nt transport). Asendushooldusteenust pakkuvate hoolduspere hoidmine, väärtustamine ja toetamine (sh neile töötasu makstes) julgustab ka uusi peresid süsteemiga liituma ning teenust pakkuma. Nii saab üha enam asendushooldusteenust vajavaid lapsi võimaluse kasvada peres.

Kuigi omavalitsusel puudub seadusest tulenev kohustus maksta enne 1. jaanuari 2018 sõlmitud lepingute alusel teenust osutavatele perekonnas hooldajatele, võib toetusfondi vahendite arvelt seda teha, kui kohalik omavalitsus niimoodi otsustab. Perekonnas hooldajate toetamine on õigustatud, kuna sisuliselt täidavad nad samu ülesandeid kui hoolduspere ning perekonnas hooldamisel olevaid lapsi arvestatakse ka toetusfondi vahendite arvestamisel. STAR-s on perekonnas hooldajale toetuse maksmisel üks erinevus- perekonnas hooldamise puhul ei saa määrata „hoolduspere vanema toetust“, vaid tuleb valida „muu hoolduspere toetus“.

Kui hoolduspere leping on sõlmitud mõlema vanemaga, siis on mõlemal vanemal (juhul, kui on last kasvatanud vähemalt kaheksa aastat) hiljem õigus kasutada seadusest tulenevaid

²⁹ PHS § 13, § 19 lg 4

³⁰ PHS § 10

³¹ PHS § 25 lg 1, § 33 lg 1

³² PHS § 30 lg 2

³³ PISTS § 6 lg 3

pensionisoodustusi³⁴. Hoolduspere vanemad lepivad omavahel kokku, kumb soodustusi kasutab, kui kokkuleppele ei jõuta, jagatakse soodustused vanemate vahel võrdselt. Kokkulepe sõlmimine on vajalik ajal, kui üks vanematest soovib pensionile minna. Kui leping on sõlmitud ühe hoolduspere vanemaga, on õigus pensionisoodustustele lepingu sõlminud vanemal.

3.5 Riigi poolt KOV-i eelarvesse eraldatavad vahendid asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks, korraldamiseks ja hooldusperede toetamiseks

Asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks ja korraldamiseks ning hooldusperede toetamiseks eraldatakse KOV-dele igal aastal riigieelarvest rahalised vahendid toetusfondi kaudu³⁵. KOV osaleb oma täiendavate vahenditega vastavalt vajadusele.

3.5.1 Toetusfondi vahendite arvestamine

KOV-dele toetusfondi vahendite jaotamisel on arvestuse aluseks³⁶:

- riigieelarvest asendus- ja järelhooldusteenusele eraldatud summa;
- eelneval aastal omavalitsustele jaotatud toetusfondi vahendite jääk (andmed KOV-i esitatud S-veebi aruandest "Asendus- ja järelhooldusteenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk");
- SHS § 45⁵ lg 3 p 1 ja § 45¹⁶ lg 1 alusel asendus- ja järelhooldusteenusel viibinud isikute arv 1. detsembril ja 1. juunil;
- teenuste koefitsiendid:
perekodu 2,4
asenduskodu 2,3
hoolduspere 2
järelhooldus 1

Andmed asendus- ja järelhooldusteenusel viibinud isikute kohta võetakse STAR-st. **On oluline, et teenustele suunatud isikud kajastuksid STAR-s korrektselt** (sh teenusel viibimise seaduslik alus, teenusel viibimise ajavahemik, asendushoolduse puhul üleriigilise asendushoolduse abinõu kasutamine, järelhooldusteenuse puhul abinõu rakendamine järelhoolduse juhtumimenetluse raames).

I poolaastal jaotatakse KOV-de vahel 90% vahenditest (riigieelarvest eraldatud summa, millele on liidetud eelmise aasta toetusfondi vahendite jääk) kogu aastaks, lähtuvalt isikute arvust teenustel (eelneva aasta 1. detsembri seisuga STAR-s) ja teenuste koefitsientidest (isikute arv korrutatakse teenuse koefitsiendiga). **KOV-le arvestatud summast lahutatakse eelneval aastal KOV-le samaks otstarbeks eraldatud vahendite jääk** (kuivõrd jääk on KOV-l juba eelarves olemas, siis KOV-l on aruandeaastaks kasutada jääk + uus eraldis).

II poolaastal arvestatakse toetusfondi vahendite jaotamisel uuesti välja koefitsiendi väärtus terveks aastaks kõigi kasutatavate vahendite (s.t 100% vahendite koefitsiendi väärtus) ja kõigi teenustel olnud

³⁴ RPKS § 10 lg 1 p 1-3, § 24 lg 1¹ p 1-2, § 28 lg 2 p 12

³⁵ [Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 määrus nr 16 § 3²](#)

³⁶ SHS § 156 lg 34

isikute arvu järgi. Seejuures arvestatakse poole aasta kohta isikute arvu teenustel eelneva aasta 1. detsembri seisuga ja poole aasta kohta isikute arvu 1. juuni seisuga.

Konkreetselt KOV-le II poolaastal eraldatavaid vahendeid arvestades on arvutuskäik selline: (1. detsembril teenusel olnud isikute arv korrutatud vastavate teenuste koefitsientidega x aasta koefitsiendi väärtus x 0,5 (pool aastat)) + (1. juunil teenusel olnud isikute arv korrutatud vastavate teenuste koefitsientidega x aasta koefitsiendi väärtus x 0,5 (pool aastat)).

Saadud summast lahutatakse I poolaastal eraldatud summa ning eelneva aasta jääk, mis KOV-l kasutamata jäi (nii saadakse II poolaastal juurde eraldatav summa igale KOV-le jaotades ära kõik eelarves ette nähtud vahendid).

Koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes 2020. a II poolaastal (väärtused on esitatud ümardatult):

Teenuse viis	Perekodu	Asenduskodu	Hoolduspere	Järelhooldus
Koefitsient	2,4	2,3	2	1
Keskmine koefitsiendi väärtus aastas	23 798 €	22 807 €	19 832 €	9 916 €
Keskmine koefitsiendi väärtus kuus	1983 €	1901 €	1653 €	826 €

Lisas 6 on võrdluseks toodud koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes 2019. aastal ja 2020. a I poolaastal.

Toetusfondi vahendite jaotus ja arvestus KOV-de lõikes on leitav rahandusministeeriumi kodulehel: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kov/finantseerimine>.

Näide:

- *Surimuri vallal ei olnud varasematel aastatel ühtki isikut asendus- ega järelhooldusteenusel, st 2019. aastal KOV-le toetusfondist vahendeid ei eraldatud. 01.12.2019 seisuga oli Surimuri vallal üks laps asendushooldusteenusel perekodus. 2020. a I poolaastal eraldati Surimuri vallale toetusfondist 21 905 eurot (9127 x 2,4). Ka 01.06.2020 oli KOV-l asendushooldusteenusel perekodus üks laps. 2020. a II poolaastal eraldati Surimuri vallale veel 1893 eurot (9916 x 2,4 – juba eraldatud 21 905), seega 2020. a kokku sai KOV toetusfondist 23 798 eurot.*
- *Pikumäe vallal ei olnud varasematel aastatel ühtki isikut asendus- ega järelhooldusteenusel, st 2019. aastal KOV-le toetusfondist vahendeid ei eraldatud (2020. a ei olnud eelneva aasta jääki). Samuti ei olnud 01.12.2019 seisuga ühtki last teenusel, seega 2020. a I poolaastal Pikumäe vallale toetusfondist raha ei eraldatud. 01.06.2020 seisuga oli KOV-l asendushooldusteenusel perekodus üks laps. 2020. a II poolaastal eraldati Pikumäe vallale 11 899 eurot (9916 x 2,4 / 2), II poolaasta eraldatakse II poolaasta koefitsiendi järgi poole aasta eest vahendid).*

Kõik asendus- ja järelhoolduse andmed peavad STAR-s olema korrektsed, need andmed on riigieelarvest raha eraldamise aluseks. Iga KOV vastutab enda poolt STAR-i kantud andmete õigsuse eest³⁷.

3.5.2 Toetusfondi vahendite kasutamine KOV-de poolt

KOV-l on võimalus eraldatud toetust kasutada paindlikult ja konkreetsete laste ja noorte vajadusi arvestades nii neile, kellele on seadusest tulenevalt kohustus teenust pakkuda, kui ka laiemale sihtrühmale, kes asendus- ja järelhooldusteenust vajavad ja kellele seadusest tulenevalt võib teenust osutada. Toetusfondi vahenditest on lubatud asendus- ja järelhooldusteenuse osutamine ja korraldamine ning hooldusperede toetamine³⁸. Toetust ei tohi kasutada teenuse osutamise hoone ehitamise ja renoveerimisega seotud kulude katmiseks.

KOV panustab oma eelarvest asendushooldusel viibivale lapsele hoolekandeline abi andmisel samadel alustel kui teiste laste puhul. St et toetusfondist ei rahastata vajalikke muid teenuseid, mille osutamine on õigusaktidest tulenevalt KOV-i ülesanne (nt asendushooldusteenusel viibiva lapse tugiisikuteenus, lapsehoiuteenus). **Kõiki neid hüvesid, mida bioloogiliste vanematega elavatele lastele osutatakse KOV-i teistest vahenditest, tuleb samadel alustel võimaldada ka asendushooldusel viibivatele lastele (nt ranitsatoetus jm).** Samas saab toetusfondist katta kõiki neid asendushooldusteenusel viibiva lapse isiklike kulutusi, mida ei kaeta juba muudest riigi või KOV-i vahenditest.

Toetusfondist saadud rahalisi vahendeid, mis jäävad alles pärast lapse isiklike kulude katmist, hooldusperede vanema toetamist ning asendus- ja perekodus osutatava teenuse eest tasumist, saab KOV kasutada vastavalt vajadusele seaduses sätestatud sihtotstarbel, st asendus- ja järelhooldusteenuse osutamiseks ja korraldamiseks ning hooldusperede toetamiseks. KOV on sihtotstarbe raames vaba otsustama, kuidas täpselt vahendeid kasutada. Riigi poolt eraldatud vahendid ei ole KOV-le laekudes seotud konkreetsete isikutega või piiratud teenuste lõikes vahendite arvestusega (näiteks arvutatud koefitsiendi väärtused teenuste lõikes ei nõua KOV-lt, et nad teeksid samade teenuste osas samaväärseid kulutusi). **Esmajärjekorras tuleb KOV-l katta laste ja noorte vajadustele vastavate teenuste osutamiseks ja korraldamiseks vajalikud kulud.**

3.5.2.1 Näiteid toetusfondi kasutamisest

Toome mõned näited, mida on võimalik asendus- ja järelhooldusteenuse osutamisel ja korraldamisel veel toetusfondi vahenditest rahastada (lisaks seaduses sätestatud miinimumkuludele ja sihtrühmadele, kellele teenuse osutamine on kohustuslik). Kui teenust osutatakse sihtrühmale, kellele teenuse osutamine ei ole kohustuslik, siis ka nende laste ja noorte puhul võib toetusfondi vahenditest katta neid samu kulutusi. Loetelu ei ole lõplik, **oluline on laste ja perede vajadustest lähtumine.** Juhul, kui tekib küsimusi, kas kulutusi on võimalik hüvitada toetusfondi vahenditest või mitte, on võimalik ühendust võtta SKA lastekaitse osakonna asendushoolduse talituse nõunikuga.

³⁷ [Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimääruse](#) § 7 lg 2 p 1

³⁸ SHS § 156 lg 3⁴

➤ Asendushooldusteenuse osutamine

Asendus- ja perekodude teenuse eest tasumine. Teenuse osutamise kulude alla kuuluvad ka nii asutuses kui hooldusperes kasvavate laste isiklikud kulud. Milliseid kulutusi isiklike kuludena saab arvestada, vaata täpsemalt ptk 3.1.

Toetusfondi vahendite arvelt on võimalik katta ka nendele lastele asendushooldusteenuse osutamise seotud kulutusi, kes viibivad teenusel vanema nõusolekul ajutiselt või perioodiliselt.

➤ Asendushooldusteenuse korraldamine

KOV-i tegevused lähtuvalt SHS § 45⁹ lg 4 (nt täiendava lastekaitsetöötaja värbamine, et KOV saaks pakkuda peredele suuremat tuge, hoida järjepidevalt kontakti kõigi asendushooldusel kasvavate lastega, jälgida nende käekäiku ja heaolu ning tagada põhjalik ja asjakohane juhtumikorraldus; lapse ja tema bioloogilise pere sideme hoidmise ja külastamisega seonduvalt tekkivad kulud (sh nt bioloogilisele vanemale osutatav teenus, mille eesmärgiks on lapse ja bioloogilise vanema sideme hoidmine või koju tagasi pöördumise ettevalmistamine) jms).

➤ Järelhooldusteenuse osutamine

Teenuse osutamine (nt kui noor elab edasi asendus- või perekodus, endises hooldusperes ning vajab tuge, juhendamist, nõustamist), eluaseme tagamine, isiklikud kulud (lisaks tavapärasele igapäeva kuludele toidule, riietele, ravimitele, hambaravile, vabale ajale, hügieenitarvetele ka nt iseseisvasse ellu minekuks vajalike esemete soetamine, autojuhilubade taotlemine jms), tugiisikuteenus või muud noorele vajalikud teenused. Järelhooldusteenus on paindlik, selle sisu oleneb noore vajadustest, mida on koos noore endaga hinnatud.

Toetusfondi rahastust on võimalik kasutada ka nendele noortele järelhooldusteenuse pakkumiseks, kellele seadus ei kohusta teenust osutama (SHS § 45¹⁶ lg 2), kuid kes samuti vajavad iseseisva elu alustamiseks tuge ja abi. Seega on toetusfondi vahendid mõeldud järelhooldusteenuse osutamiseks ka eestkostel täiskasvanuks saanud isikutele ning noortele, kes ei õpi.

➤ Järelhooldusteenuse korraldamine

Järelhooldusteenuse osutamise ja korraldamise kohta on koostatud [järelhoolduse soovituslik juhend kohalikele omavalitsustele](#), kus on põhjalikult kirjeldatud tegevusi, mida kohalik omavalitsus järelhooldusteenuse korraldamisel peaks ellu viima. Korraldamise kuludena on võimalik katta kulutusi, mida KOV nende ülesannete täitmiseks ellu viib (nt kui KOV-l on palju järelhooldusteenusel viibivaid isikuid, on võimalik neile parima abi tagamiseks rakendada täiendavat tööjõudu ning katta nende ülesannete teostamisega seotud palgakulud).

➤ Hoolduspere vanema toetamine

Vt ptk 3.4.

Lisad

Lisa 1

Asendushoolduse vormide võrdlus

	Hoolduspere	Perekodu	Asenduskodu	Eestkoste	Lapsendamine
Õiguslik alus	SHS	SHS	SHS	PKS	PKS
Lapse seaduslik esindaja	KOV	KOV	KOV	eestkostja	lapsendaja
Hindaja, ettevalmistaja	SKA	Tegevusluba (SKA väljastab)	Tegevusluba (SKA väljastab)	KOV	SKA
Järelevalve	Pere üle KOV; KOV-i üle SKA	SKA	SKA	Kohus	-
Lapse paigutamise otsustab	KOV	KOV	KOV	Kohus	Kohus
Sobiva teenusosutaja valib	KOV	KOV	KOV	KOV ³⁹	SKA
Lapse isiklike kulude katmine	KOV	KOV	KOV	Riik	Pere
Teenuseosutajale maksmine	KOV	KOV	KOV	-	-
Riiklikud toetused	PHS-st tulenevad toetused (lapsetoetus, vanemahüvitis jne) ja teised erinevate seaduste alusel lastele ettenähtud toetused.	Erinevate seaduste alusel lastele ettenähtud toetused, v.a peretoetused.	Erinevate seaduste alusel lastele ettenähtud toetused, v.a peretoetused.	PHS-st tulenevad toetused, sh eestkosteta va lapse toetus ja teised erinevate seaduste alusel lastele ettenähtud toetused.	PHS-st tulenevad toetused, sh ühekordne lapsendamistoetus ; ja teised erinevate seaduste alusel lastele ettenähtud toetused.

³⁹ Vastavalt PKS § 173 lg 1 otsustab eestkoste seadmise kohus omal algatusel või valla- või linnavalitsuse või huvitatud isiku avalduse alusel, kohus võib pöörduda valla- või linnavalitsuse poole eestkostjaks sobiva isiku leidmiseks.

Lisa 2

Asendushoolduse statistika

Laste arv eestkostel ja asendushooldusteenusel aasta lõpus:

	2016	2017	2018	2019
Eestkostja perekonnas	1395	1391	1428	1399
Asendushooldusteenusel perekodus ja asenduskodus (sh asenduskoduteenusel kuni 2017)	1013	949	899	797
Asendushooldusteenusel hooldusperes ja perekonnas hooldamisel	191	161	124	133
Kokku	2599	2501	2451	2329

Lapsendatud (uude perre) laste arv aasta jooksul:

Aasta	Lapsendatud laste (uude perre) arv aasta jooksul
2016	27
2017	33
2018	22
2019	22

Lisa 3

Lepingu näidis (asendushooldusteenus hooldusperes)

Asendushooldusteenuse osutamise leping (hoolduspere vanemaga)

/kuupäev vastavalt digiallkirjastamise kuupäevale/

_____ **Valla/Linna**valitsus, registrikood _____ (edaspidi *Omavalitsus*), mida esindab põhimääruse alusel vallavanem/linnapea _____ ja

_____ /nimi, isikukood, (edaspidi *Teenuseosutaja*)

edaspidi koos *pooled*, sõlmivad käesoleva asendushooldusteenuse osutamise lepingu (edaspidi *leping*) alljärgnevas:

1. Lepingu ese

1.1. Lepingu esemeks on *Nimi*, isikukood __ (edaspidi *Laps*) asendushooldusteenuse (edaspidi *teenus*) osutamine hooldusperes.

1.2. *Pooled* lähtuvad lepingu täitmisel sotsiaalhoolekande seadusest, lastekaitse seadusest ja teistest valdkonda reguleerivatest õigusaktidest.

1.3. Leping sõlmitakse __Valla/Linna__valitsuse __.__.20__ korralduse/otsuse nr __ "Lapse hooldusperesse paigutamine" alusel.

2. Lepingu dokumendid

2.1. Leping koosneb käesolevast lepingust, lepingu muudatustest ja lepingu lisadest, mis on lepingu lahutamatud osad.

2.2. Lepingul on sõlmimise hetkel järgmised lisad:

2.2.1. Lisa 1 – Lapse juhtumiplaan.

3. Omavalitsuse õigused ja kohustused

3.1. Omavalitsusel on õigus:

3.1.1. saada Teenuseosutajalt informatsiooni teenuse osutamise ja lepingu täitmise kohta;

3.1.2. anda Teenuseosutajale lepingu täitmise käigus juhiseid ja soovitusi teenuse osutamise kohta;

3.1.3. saada täiendavat informatsiooni Lapsele teenuse osutamiseks eraldatud vahendite sihipärase kasutamise kohta.

3.2. Omavalitsus kohustub:

3.2.1. koostama Lapsele juhtumiplaani, edastama selle lepingu osalistele ning vaatama Lapsele koostatud juhtumiplaani (käesoleva lepingu lisa 1) üle vähemalt üks kord aastas;

3.2.2. koguma ja säilitama asendushooldusel oleva Lapse dokumente ning andma hooldusele suunatud Lapse asendushoolduse osutamiseks vajalikud dokumendid üle Teenuseosutajale;

3.2.3. taotlema Lapsele vajalikud dokumendid;

3.2.4. koolikohustusliku Lapse puhul leidma koostöös Teenuseosutajaga Lapsele sobiva kooli või koolieelse lasteasutuse;

3.2.5. korraldama teenusel viibivale Lapsele seadustes nimetatud teenuste ja toetuste kättesaamise vastavalt Lapse vajadustele ja õigusaktides sätestatule;

3.2.6. teavitama Teenuseosutajat nii lepingu sõlmimisel kui ka lepingu täitmise käigus viivitamatult ilmnunud asjaoludest, mis mõjutavad või võivad mõjutada teenuse osutamist Teenuseosutaja poolt;

3.2.7. külastama Last teenuse osutamise ajal vähemalt kaks korda aastas ja tegema koostööd Teenuseosutajaga lapse huvidest lähtuvalt;

3.2.8. korraldama kokkuleppel hooldusperega lapse ja tema bioloogiliste vanemate (ja teiste lähedaste) kohtumisi lähtuvalt lapse huvidest;

3.2.9. tasuma teenuse osutamise eest vastavalt lepingus kokkulepitule.

4. Teenuseosutaja õigused ja kohustused

4.1. Teenuseosutajal on õigus:

4.1.1. otsustada Lapse hooldamisega seotud igapäevaelu küsimusi (päevakava, kodused tööd, vaba aja veetmine jne);

4.1.2. teha ettepanekuid Lapse hooldamisega seotud küsimustes ja Lapse juhtumiplaani muutmiseks;

4.1.3. saada Omavalitsuselt vajalikku teavet (nt tervise, erivajaduste jms kohta), mis toetab Lapse arengut;

4.1.4. saada Omavalitsuselt tasu/toetust ja vahendid Lapse isiklike kulude katteks vastavalt lepingus kokkulepitule.

4.2. Teenuseosutaja kohustub:

4.2.1. looma Lapsele turvalise kasvukeskkonna ja lapsesõbraliku kodu, kus Lapsele tagatakse arenguvõimalused ja privaatsus;

4.2.2. hooldama ja abistama Last vastavalt tema eale, arengule ja vajadustele;

4.2.3. kasvatama Last, sealhulgas kõlbliselt arendama ning kujundama tema töö- ja toimetulekuoskusi;

4.2.4. arendama Lapse võimeid, abistama teda õppimisel ning võimaldama Lapsel tegeleda huvialadega;

4.2.5. osalema kooli lastevanemate koosolekutel ja arenguveestlustel;

4.2.6. tagama Lapsele turvalisuse ja järelevalve;

4.2.7. aitama Lapsel hoida ja edendada tervist, põetama haiget Last ning osalema Lapse ravi- ja/või rehabilitatsiooniprotsessis;

4.2.8. võimaldama kokkuleppel Omavalitsusega Lapsel kohtuda vanemate, sugulaste või teiste Lapsele lähedaste isikutega;

4.2.9. taotlema Omavalitsuselt luba juhtudel, mis eeldavad seadusliku esindaja nõusolekut, eelkõige koos Lapsega väljaspool Eestit reisimiseks, vanemate, sugulaste või teiste Lapsele lähedaste isikute külästamiseks sidemete säilitamise eesmärgil, Lapse osalemiseks tema tervise eesmärgil ravimiuuringutes ning planeeritud operatsioonideks;

4.2.10. tegema Lapse arengu kohta perioodiliselt kirjalikke märkmeid ning koguma vajalikke dokumente ja/või teavet, mis on seotud lapse arenguga;

4.2.11. kasutama määratud ja makstud toetusi Lapse huvides;

4.2.12. teavitama viivitamatult Omavalitsust Lapse tervise seisundi olulisest halvenemisest, surmast, Lapse kadumisest, õigusrikkumistest ja kontaktidest politseiga, koolist väljaheitmisest, täiendavate sotsiaal- või tervishoiuteenuste tekkimise vajadusest;

4.2.13. tagastama Omavalitsusele teenuse lõppemise järgselt vähemalt viie tööpäeva jooksul Lapse dokumendid/toimiku ning Lapse isiklikud asjad;

4.2.14. võimaldama Lapsel võtta ühendust Omavalitsuse lastekaitsespetsialisti, sotsiaaltöötaja, Sotsiaalkindlustusameti või õiguskantsleriga;

4.2.15. tagama lepingu täitmise käigus isikuandmete töötlemise õiguspärasuse ning vastavuse isikuandmete kaitse üldmääruses (EL 2016/679) ja teistes andmekaitse õigusaktides sätestatud nõuetele.

5. Teenuse eest tasumine

5.1. Omavalitsus maksab Teenuseosutajale toetust/tasu summas __ eurot kuus.

Juhul, kui makstakse tasuna, lisandub järgmine punkt:

(5.2) Omavalitsus peab väljamakstavalt tasult seadusega sätestatud juhtudel kinni tulumaksu, töötuskindlustusmaksu ning kohustusliku kogumispensioni makse ning maksab seadusega sätestatud sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu.

5.3. Omavalitsus maksab Teenuseosutajale Lapse isiklike kulude katteks __ eurot kuus.

5.4. Muude Lapsega seotud täiendavate kulude tasumine Omavalitsuse poolt:

5.4.1. eelneval kokkuleppel võib Omavalitsus vajadusel täiendavalt tasuda Lapse eest kulusid, mis lähtuvad Lapse vajadustest ja muutunud olukorrast.

6. Lepingu jõustumine, muutmine ja lõpetamine

6.1. Leping jõustub allkirjastamisest ja rakendatakse alates __.__.20__.

6.2. Leping on kehtib kuni Lapse 18-aastaseks saamiseni või kui Laps on enne 18-aastaseks saamist asunud õppima ja jätkab õppimist statsionaarses õppes või tervislikel näidustustel muus õppevormis põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppe tasemeõppes lapse 19-aastaseks saamise korral kuni järgmise õppeaasta alguseni, või õpingute katkestamiseni.

Juhul, kui leping sõlmitakse tähtajaliselt:

6.2 Leping kehtib kuni __.__.20__/teatud sündmuse saabumiseni.

6.3. Lepingu muudatused ja täiendused vormistatakse kirjalikult.

6.4. Leping ja Lapse juhtumiplaan vaadatakse üle vähemalt üks kord aastas poolte kokkulepitud kuupäeval.

6.5. Teenuseosutajal on õigus lepingu ennetähtaegselt üles öelda, kui ilmnevad asjaolud, mille tõttu muutub teenuse osutamine ning lapse heaolu tagamine võimatuks, teatades sellest ette _ kuu(d).

6.6. Omavalitsusel on õigus lepingu erakorraliselt üles öelda kui:

6.6.1. Teenuseosutaja rikub seaduses sätestatud nõudeid ja lepinguga võetud kohustusi;

6.6.2. see on Lapse huvides;

6.6.3. muudel õigusaktides sätestatud ja põhjendatud juhtudel.

6.7. Leping lõpeb:

6.7.1. lepingu punktis 1.3 nimetatud haldusakti kehtetuks tunnistamisega;

6.7.2. lepingu punktis 6.2. sätestatud tähtaja saabumisel;

6.7.3. lapse või teenuseosutaja surma korral.

7. Teated

7.1. Kõik pooltevahelised teated seoses lepingu täitmisega esitatakse teisele poolele kirjalikult poolte lepingus fikseeritud aadressidel või mõnel muul aadressil, mida üks pool on teisele poolele kirjalikult teatavaks teinud. Kiireloomulistel juhtudel võidakse teated edastada elektronpostiga.

7.2. Kõik pooltevahelised teated loetakse üle antuks kirja või elektronposti kättesaamisest või allkirja vastu üleandmisel teise poole esindajale.

7.3. Omavalitsuse esindaja lepingu täitmisel ja sellega seonduva informatsiooni andmisel on lastekaitse spetsialist ____, tel ____, e-post__.

8. Lõppsätted

8.1. Lepingus reguleerimata juhtudel juhendatakse Eesti Vabariigi kehtivatest seadustest ja teistest õigusaktidest.

8.2. Lepingust tulenevad vaidlused lahendatakse poolte kokkuleppel, kui see osutub võimatuks, lahendatakse vaidlused kohtus.

8.3. Leping on allkirjastatud digitaalselt.

9. Poolte andmed ja allkirjad

Omavalitsus

/allkirjastatud digitaalselt/

Nimi

___ tn ___, linn/vald

tel

e-post

Teenuseosutaja

/allkirjastatud digitaalselt/

Nimi

___ tn ___, linn/vald

tel

e-post

Lisa 4

Lepingu näidis (asendushooldusteenus perekodus/asenduskodus)

Asendushooldusteenuse osutamise leping (perekodu/asenduskodu)

/kuupäev vastavalt digiallkirjastamise kuupäevale/

_____ **Valla/Linna**valitsus, registrikood _____ (edaspidi *Omavalitsus*), mida esindab põhimääruse alusel vallavanem/linnapea _____ ja

_____, registrikood _____ (edaspidi *Teenuseosutaja*), mida esindab põhikirja alusel juhatuse liige _____

edaspidi koos *pooled*, sõlmivad käesoleva asendushooldusteenuse osutamise lepingu (edaspidi *leping*) alljärgnevas:

1. Lepingu ese

1.1. Lepingu esemeks on asendushooldusteenuse (edaspidi *teenus*) osutamine perekodus/asenduskodus *Nimi* isikukood __ (edaspidi *Laps*), eesmärgiga tagada lapse õigused ja heaolu, luua lapsele tema põhivajaduste rahuldamiseks peresarnased elutingimused, turvaline ja arenguks soodne elukeskkond ning valmistada last ette võimetekohaseks toimetulekuks täisealisena

1.2. Pooled lähtuvad lepingu täitmisel sotsiaalhoolekande seadusest, lastekaitse seadusest ja teistest valdkonda reguleerivatest õigusaktidest.

1.3. Leping sõlmitakse __Valla/Linna**valitsuse** __.__.20__ korralduse/otsuse nr __ "Lapse perekodusse/asenduskodusse paigutamise" alusel.

2. Lepingu dokumendid

2.1. Leping koosneb käesolevast lepingust, lepingu muudatustest ja lepingu lisadest, mis on lepingu lahutamatud osad.

2.2. Lepingul on sõlmimise hetkel järgmised lisad:

2.2.1. Lisa 1 – Lapse juhtumiplaan.

3. Omavalitsuse õigused ja kohustused

3.1. Omavalitsusel on õigus:

3.1.1. saada Teenuseosutajalt informatsiooni teenuse osutamise ja lepingu täitmise kohta;

3.1.2. anda Teenuseosutajale lepingu täitmise käigus juhiseid ja soovitusi teenuse osutamise kohta;

3.1.3. saada täiendavat informatsiooni Lapsele teenuse osutamiseks eraldatud vahendite sihipärase kasutamise kohta.

3.2. Omavalitsus kohustub:

3.2.1. koostama Lapsele juhtumiplaani, edastama selle lepingu osalistele, ning vaatama Lapsele koostatud juhtumiplaani (käesoleva lepingu lisa 1) üle vähemalt üks kord aastas;

3.2.2. koguma ja säilitama asendushooldusel oleva Lapse dokumente ning andma hooldusele suunatud Lapse asendushoolduse osutamiseks vajalikud dokumendid üle Teenuseosutajale;

3.2.3. taotlema Lapsele vajalikud dokumendid;

3.2.4. koolikohustusliku Lapse puhul leidma koostöös Teenuseosutajaga Lapsele sobiva kooli või koolieelse lasteasutuse;

3.2.5. korraldama teenusel viibivale Lapsele seadustes nimetatud teenuste ja toetuste kättesaamise vastavalt Lapse vajadustele ja õigusaktides sätestatule;

- 3.2.6. teavitama Teenuseosutajat nii lepingu sõlmimisel kui ka lepingu täitmise käigus viivitamatult ilmnenu asjaoludest, mis mõjutavad või võivad mõjutada teenuse osutamist Teenuseosutaja poolt;
- 3.2.7. külastama Last teenuse osutamise ajal vähemalt kaks korda aastas ja tegema koostööd Teenuseosutajaga lapse huvidest lähtuvalt;
- 3.2.8. korraldama kokkuleppel hooldusperega lapse ja tema bioloogiliste vanemate (ja teiste lähedaste) kohtumisi lähtuvalt lapse huvidest;
- 3.2.9. tasuma teenuse osutamise vastavalt lepingus kokkulepitule.

4. Teenuseosutaja õigused ja kohustused

4.1. Teenuseosutajal on õigus:

- 4.1.1. otsustada Lapse hooldamisega seotud igapäevaelu küsimusi (päevakava, kodused tööd, vaba aja veetmine jne);
- 4.1.2. teha ettepanekuid Lapse hooldamisega seotud küsimustes ja Lapse juhtumiplaani muutmiseks;
- 4.1.3. saada Omavalitsuselt vajalikku teavet (nt tervise, erivajaduste jms kohta), mis toetab Lapse arengut;
- 4.1.4. saada teenuse osutamise eest Omavalitsuselt tasu ja vahendid Lapse isiklike kulude katteks vastavalt lepingus kokkulepitule.

4.2. Teenuseosutaja kohustub:

- 4.2.1. looma Lapsele turvalise peresarnase kasvukeskkonna ja lapsesõbraliku kodu, kus Lapsele tagatakse arenguvõimalused ja privaatsus;
- 4.2.2. hooldama ja abistama Last vastavalt tema eale, arengule ja vajadustele;
- 4.2.3. kasvatama Last, sealhulgas kõlbliselt arendama ning kujundama tema töö- ja toimetulekuoskusi;
- 4.2.4. arendama Lapse võimeid, abistama teda õppimisel ning võimaldama Lapsel tegeleda huvialadega;
- 4.2.5. osalema kooli lastevanemate koosolekutel ja arenguveestlustel;
- 4.2.6. tagama Lapsele turvalisuse ja järelevalve;
- 4.2.7. aitama Lapsel hoida ja edendada tervist, põetama haiget Last ning osalema Lapse ravi- ja/või rehabilitatsiooniprotsessis;
- 4.2.8. võimaldama kokkuleppel Omavalitsusega Lapsel kohtuda vanemate, sugulaste või teiste Lapsele lähedaste isikutega;
- 4.2.9. taotlema Omavalitsuselt luba juhtudel, mis eeldavad seadusliku esindaja nõusolekut, eelkõige koos Lapsega väljaspool Eestit reisimiseks, vanemate, sugulaste või teiste Lapsele lähedaste isikute külastamiseks sidemete säilitamise eesmärgil, Lapse osalemiseks tema tervise eesmärgil ravimiuuringutes ning planeeritud operatsioonideks;
- 4.2.10. tegema Lapse arengu kohta perioodiliselt kirjalikke märkmeid ning koguda vajalikke dokumente ja/või teavet, mis on seotud lapse arenguga;
- 4.2.11. kasutama määratud ja makstud toetusi Lapse huvides;
- 4.2.12. teavitama viivitamatult Omavalitsust Lapse tervise seisundi olulisest halvenemisest, surmast, Lapse kadumisest, õigusrikkumistest ja kontaktidest politseiga, koolist väljaheitmisest, täiendavate sotsiaal- või tervishoiuteenuste tekkimise vajadusest;
- 4.2.13. tagastama Omavalitsusele teenuse lõppemise järgselt vähemalt viie tööpäeva jooksul Lapse dokumendid/toimiku ning Lapse isiklikud asjad;
- 4.2.14. võimaldama Lapsel võtta ühendust Omavalitsuse lastekaitsespetsialisti, sotsiaaltöötaja, Sotsiaalkindlustusameti või õiguskantsleriga;
- 4.2.15. teavitama Omavalitsust vähemalt kuus kuud ette, kui asutus lõpetab oma tegevuse teenuse osutamisel.

5. Teenuse eest tasumine

- 5.1. Omavalitsus maksab Teenuseosutajale teenuse osutamise eest __ eurot kuus.
- 5.2. Omavalitsus maksab Teenuseosutajale lapse isiklike kulude katteks __ eurot kuus.
- 5.2. Teenuseosutaja esitab omavalitsusele arve jooksva/möödunud kuu eest e-arvekeskuse kaudu hiljemalt iga kuu __kuupäeval.
- 5.3. Omavalitsus tasub arve Teenuseosutaja arvelduskontole ____ tööpäeva jooksul alates arve kättesaamisest.
- 5.4. Omavalitsus teostab kuu kulude katmisel Teenuseosutajaga tasaarvelduse juhul, kui eelneval kuul ilmnesid muutused rahastamise tingimustes ja korras või seoses lepingu erakorralise lõppemisega.
- 5.5. Muude Lapsega seotud täiendavate kulude tasumine Omavalitsuse poolt:
 - 5.5.1. eelneval kokkuleppel võib Omavalitsus vajadusel täiendavalt tasuda Lapse eest kulusid, mis lähtuvad Lapse vajadustest ja muutunud olukorrast.

6. Lepingu jõustumine, muutmine ja lõpetamine

- 6.1. Leping jõustub allkirjastamisest ja rakendatakse alates __.__.20__.
- 6.2. Leping on kehtib kuni Lapse 18-aastaseks saamiseni või kui Laps on enne 18-aastaseks saamist asunud õppima ja jätkab õppimist statsionaarses õppes või tervislikel näidustustel muus õppevormis põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppe tasemeõppes lapse 19-aastaseks saamise korral kuni järgmise õppeaasta alguseni, või õpingute katkestamiseni.

Juhul, kui leping sõlmitakse tähtajaliselt:

- 6.2 Leping kehtib kuni __.__.20__ /teatud sündmuse saabumiseni.
- 6.3. Leping muudatused ja täiendused vormistatakse kirjalikult.
- 6.4. Leping ja Lapse juhtumiplaan vaadatakse üle vähemalt üks kord aastas poolte kokkulepitud kuupäeval.
- 6.5. Teenuseosutajal on õigus leping ennetähtaegselt üles öelda, kui ilmnevad asjaolud, mille tõttu muutub teenuse osutamine ning lapse heaolu tagamine võimatuks, teatades sellest ette _ kuu(d).
- 6.6. Omavalitsusel on õigus leping erakorraliselt üles öelda kui:
 - 6.6.1. Teenuseosutaja rikub seaduses sätestatud nõudeid ja lepinguga võetud kohustusi;
 - 6.6.2. see on Lapse huvides;
 - 6.6.3. muudel õigusaktides sätestatud ja põhjendatud juhtudel.
- 6.7. Leping lõpeb:
 - 6.7.1. lepingu punktis 1.3 nimetatud haldusakti kehtetuks tunnistamisega;
 - 6.7.2. lepingu punktis 6.2. sätestatud tähtaja saabumisel;
 - 6.7.3. lapse või teenuseosutaja surma korral.

7. Teated

- 7.1. Kõik pooltevahelised teated seoses lepingu täitmisega esitatakse teisele poolele kirjalikult poolte lepingus fikseeritud aadressidel või muul aadressil, mida üks pool on teisele poolele kirjalikult teatavaks teinud. Kiireloomulistel juhtudel võidakse teated edastada elektronpostiga.
- 7.2. Kõik pooltevahelised teated loetakse üle antuks kirja või elektronposti kättesaamisest või allkirja vastu üleandmisel teise poole esindajale.

8. Poolte esindajad

- 8.1. Omavalitsuse esindaja lepingu täitmisel ja sellega seonduva informatsiooni andmisel on lastekaitsespetsialist ____, tel ____, e-post__.
- 8.2. Teenuseosutaja esindaja lepingu täitmisel ning sellega seonduva informatsiooni andmisel on ____, tel ____, e-post__.

9. Lõppsätted

- 9.1. Lepingus ning lepingu lisas olevate isikuandmete kaitse tagatakse vastavalt isikuandmete kaitse seadusele.
- 9.2. Lepingus reguleerimata juhtudel juhindutakse Eesti Vabariigi kehtivatest seadustest ja teistest õigusaktidest.
- 9.3. Lepingust tulenevad vaidlused lahendatakse poolte kokkuleppel, kui see osutub võimalikuks, lahendatakse vaidlused kohtus.
- 9.4. Leping on allkirjastatud digitaalselt.

10. Poolte andmed ja allkirjad

Omavalitsus

/allkirjastatud digitaalselt/

Nimi

___ tn ___, linn/vald

tel

e-post

Teenuseosutaja

/allkirjastatud digitaalselt/

Nimi

___ tn ___, linn/vald

tel

e-post

Lisa 5

Asutusepõhisel hooldusel oleva lapse isiklike kulude kaardistamine (koostanud MTÜ ELNHÜ).

KULU-KOHT	KULUKOHA SISU	LAPSEPÕHINE KULU-DOKUMENT		SELGITUS
		jah	ei	
Toit	Toiduained, eritoit, sonditoit jm		X	Toiduained ostetakse kogu perele korraga, lapsepõhise kulu väljatoomine on töömahukas ja ainult arvestuslik, see ei kinnita, et laps oma osa ka tegelikult ära söi. Eritoidu kulud mis ei mahu 240 euro sisse - need on võimalik kuludokumendiga tõestada.
Riided ja jalanõud	Riided/jalanõud (mitte huvitegevusega seotud), koolivormid, sportimise riided, riiete (nt luku vahetus) ja jalanõude parandus	X		
Hügieeni tarbed	Suuhooldusvahendid, juuksehooldusvahendid, kehahooldusvahendid, iluteenused (juuksur, näohooldus jm), WC paber, paberkäterätid, üldkasutatav (vedel)seep, pesupulber, niisked salvrätid, käte des.vahendid, kätekreemid (need mis on ühised), pabertaskurätid	X	X	Üldjuhul ostetakse vahendid kogu perele, lapsepõhise kulu väljatoomine on töömahukas ja ainult arvestuslik, see ei kinnita tegelikku lapsepoolset kasutust. Kulud, mis on lapsepõhised (näit juukselõikus), on võimalik kuludokumendiga tõestada.
Haridus	Õppevahendid (sh nt koolitööks vajalik arvuti), lasteaiamaks, pikapäevarühma tasu, õpilaskodu maks (üür, vesi, elekter jm), koolikott, fotod õpilaspiletile, õpilaspilet, klassirahad, õpetajate kingitused/lilled, õppekäigud, kooliga teatri külastused, transpordikulu sõiduks kooli ja tagasi, paljundus ja printimine kooli jaoks, kutsekoolis pesu pesemine (tasuline teenus), õpilaskodusse vajalik inventar (sööginõud, veekeetja jm), tervisetõend koolile (nt kokaks õppimise korral), koolivahendid kutsekoolis, koolituse või täiendõppe kulud (keeltekoos, autokoos jm)	X	X	Enamus kulusid on lapsepõhised ja neid on võimalik kuludokumendiga tõestada. Kuludes, mis on perepõhised (näit mõned õppevahendid, transport kooli jm) on lapsepõhine kulu arvestuslik

Vaba aeg	Kino-, teatripiletid, seikluspargi, batuudikeskuse jm pääsmed, ujula pilet, transport vaba aja sisustamisele (nt heategevusfondi poolt korraldatavad üritused), laagri kulu, transport laagrisse ja tagasi, kingitused/lilled lapsele ja tema sõpradele, vaba ajaga seotud inventar (nt suusad, jalgrattad, kiivrid, rulluisud, kaitsmed jm), fotoalbum ja lapse fotod albumisse, mänguasjad, raamatud, lauamängud, käelise tegevuse vahendid (pliiatsid, paberid, värvid jm), perele tellitud ajalehed/ajakirjad, lapse kirjade/kaartide saatmise postikulu, reisikott/-kohver, telefoni kõneaeg, reisikindlustus välisreisi puhul, perereisist lapse osa, lapse sünnipäeva pidamisega seotud kulud	X	X	Enamik kulusid on lapsepõhised ja neid on võimalik kuludokumendiga tõestada. Kuludes, mis on perepõhised (nt ujula grupipilet, transport laagrisse jm) on lapsepõhine kulu arvestuslik.
Huvitegevus	Huvitegevuse kohamaksud, spetsiaalne varustus (nt tennisereket, jalgpallivarustus jm), huvitegevuse laagrid, huvitegevusega seotud reiseid/võistlused, litsentsitasud, kingitus treenerile/tegevusjuhile, reisikindlustus välisreisi puhul.	X		
Tervis	Tasulise psühholoogi teenus, teraapiad, visiititasud, transport arsti juurde, breketid ja nende hooldus, tasulised nõustamised, ortoosid, prillid, läätсед, isiklikud abivahendid, mida ei saa soetada abivahendi kaardiga, 19a ja vanemate hambaravi	X	X	Transpordikulu lapsepõhiselt väljaarvutamine võimatu (elektriauto) või ebamõistlikult suur töömaht (kütusekulu, amortisatsioon, autojuhi töötasu jm).
Ravikulud	Isiklikud ravimid, saatja, voodipäeva tasu	X		
	Üldised ravimid (plaastrid, valuvaigistid jm)		X	Ei ole võimalik välja arvutada lapse tegelikku kulu.
Inventar	Isiklik voodipesu, isiklikud käterätid/saunalinad, imiku inventar (turvahäll jm)	X	X	Kui teenusepakkuja soetab lapsele/noorele isikliku inventari, siis on võimalik eraldi kuluarvestust pidada. Kui seda ei ole siis lapsepõhist kuluarvestust pidada ei saa.
Taskuraha	Igakuine taskuraha, täiendav taskuraha (laagrites, võistlustel jm osalemisel)	X		

Kulukohtade sisu veerus on loetletud kulud, mida on teenuseosutajad reaalselt teinud. Samas ei ole teenuseosutaja kohustus kõiki neid kulusid teha.

Ebaregulaarsed kulutused lepitakse eelnevalt kokku KOV-i ja teenuseosutaja vahel, neid on võimalik kuludokumendiga tõestada.

Kulukohtade osas, kus ei ole võimalik tegelikku lapsepõhist kulu kuludokumendiga tõestada, on kulu tegemise tõestuseks teenuseosutaja poolt kehtestatud arvestuslik päeva/kuu/reisi vm kulumäär.

Lisa 6

Koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes

Koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes 2019. a I poolaastal (väärtused on esitatud ümardatult):

Teenuse viis	Perekodu	Asenduskoodu	Hoolduspere	Järelhooldus
Koefitsient	2,4	2,3	2	1
Koefitsiendi väärtus aastas (keskmine)	17 860 €	17 117 €	14 884 €	7442 €
Koefitsiendi väärtus kuus (keskmine)	1488 €	1426 €	1240 €	620 €

Koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes 2019. a II poolaastal (väärtused on esitatud ümardatult):

Teenuse viis	Perekodu	Asenduskoodu	Hoolduspere	Järelhooldus
Koefitsient	2,4	2,3	2	1
Koefitsiendi väärtus aastas (keskmine)	19 951 €	19 120 €	16 626 €	8313 €
Koefitsiendi väärtus kuus (keskmine)	1663 €	1593 €	1386 €	693 €

Koefitsiendi väärtused ja summad teenuste lõikes 2019. a II poolaastal (väärtused on esitatud ümardatult):

Teenuse viis	Perekodu	Asenduskoodu	Hoolduspere	Järelhooldus
Koefitsient	2,4	2,3	2	1
Koefitsiendi väärtus aastas (keskmine)	21 905 €	20 992 €	18 254 €	9127 €
Koefitsiendi väärtus kuus (keskmine)	1825 €	1749 €	1521 €	761 €

KOOSTAJA

Sotsiaalkindlustusamet

KONSULTEERIJA

Sotsiaalministeerium